

# JÓ PÁSZTOR

KERESZTYÉN CSALÁDI LAP.

SZERKESZTI  
KOVÁCS SÁNDOR  
THEOL. AKAD. TANÁR.

ÁRA:  
EGY ÉVRE 2 KORONA. — FÉLÉVRE  
1 KORONA 20 FILLÉR.

## Szálla alá poklokra . . .

Arany nap, édes, drága pillanat!  
A meny leszállt, a földdel lett csak egy —  
A régi templom boltíve alatt,  
Hol elzengett az első Hísekegy.  
A serdülő kor kedves hajnalán,  
Igaz se volt, csak álom volt talán;  
Emléke mégis úgy elandalít:  
Csodás világot tára föl a hit.

Bejárta lelkem az a fényalak,  
Igaz való lett itten a csoda:  
A hol jár, gond, gyász, bú szétfoszlanak,  
Mint felhőn áttör a nap sugara.  
Sebet csak érint és gyógyulva már,  
A sánta jár, belpoklok kinja száll,  
Szemet csak megken s újra lát a vak,  
Gyógyít, ha szóra nyíl' e szent ajak.

Az öröklétből véges létbe lép,  
Hogy öröklétbe ezt vezesse át,  
A hit magasztos, szent rejtélykép  
Szállítja a szívekbe a csodát.  
A múlt idők kétsége messze száll,  
Lángelmék álma szép valóra vál:  
A földi lét nem szappanbuborék,  
Mely szét pattan s marad csak pusztu lég.

A Hísekegy-nek minden kis szava  
A menny s a föld összhangját hirdeté,  
Ezzel a lélek színültig vala,  
Ennek varázsát úgy átérezé!  
A röpke élet csillanó vize  
A fénytengerbe szakadott bele,  
Magába itta ez a földi lét  
A menyországnak sugárözönét.

Egy ige mégis sötét volt nekem,  
Mely arról szól, hogy Ő poklokra szállt.  
Kiszíneze az ifjú képzelem  
És borzadály futott valómon át.  
Egész világ mi pusztá semmiség,  
Ködös homályba vész el a nagy ég,  
Sehol egy fény sugarca sem ragyog,  
Szegény világ, ha Isten elhagyott!

Később bolyongtam a múlt romjain,  
Az ősidők lelkét kerestem én  
Könyvekbe bújva azok lapjain,  
Föltámad az s mosolyogva száll felém.  
Élém varázsla egy más életet,  
Mely ifjú volt, vidáman nevetett,  
A halandókkal játszó Istenek  
Derült mosolylyal élém lengenek.

Hazug világ, hazug, csalóka fény,  
A mely azért örökszép testet ölt,  
Szívek mélyére lopódzó remény,  
Mosolyg az ég s örökké zöld a föld,  
És mégis, mégis, az ajk néma lesz,  
Tátong a sír, poklok mélyébe vész,  
Didergő árnyak ott bolyonganak,  
Hogy e sötét világba szálljanak.

S leszálla Ő, az üdvök Istene,  
S Kharon sajkája üdv hajója lesz,  
Didergő árnyak nem kell félennie,  
Él az, kit ő föl e hajóra vész.  
A bús enyészet örvénye felett,  
Mely örömet, fényt, kedvet eltemet.  
Száll a hajó, irányoz égi kéz,  
Nem dönti azt meg, düljön bármi vész.

Megértém akkor ezt a szent igét,  
 Hogy a Megváltó a pokolra szállt,  
 Imádtam az Atyának szent kegyét,  
 Hogy nekünk adta egyszülött fiát,  
 Kétség borítja fénynek hely't adott,  
 Múlt és jelen összhangba olvadt,  
 Föltámadt újra ifjú szent hitem,  
 Biztos való lett újra énneknek.

De hejh, átéltem sok nehéz napot,  
 Körülviruzzott a zajos jelen:  
 A porba dőlni láttam a nagyot,  
 Az eszményt sárba ránták szüntelen.  
 Nem a romok közt, fénylő bolt alatt  
 Líték suhanni puszta árnyakat,  
 Hiú fény csillog, de üres a szív,  
 Vagy megtörik, ha igaz és ha hív.

Hány lelket látok én magam körül  
 Vergődni testök láncai alatt!  
 Az arc nevet, az életnek örül,  
 A míg a szív ott benn majd megszakad  
 S a míg a lélek egyre küzködött,  
 A szenvedélynek karmai között.  
 A szárnya tépve hull le csüggeteg,  
 A szem még lángol, ám a szív beteg.

A fényvilág, mit ifjú szív teremt,  
 Növekvő árnyak ködhonába vesz.  
 Oh nézd csak, nézd csak körül a jelent,  
 Ez a világ pokloknak pokla lesz.  
 Hit-, szerzet- s erénynek jelszava.  
 Hazug beszéd, mely egykor szent vala.  
 Az ajk mosolya kígyószisszenés,  
 A szemnek könnye mérges színlelés.

Didergő árny tátongó sir felett,  
 A kit te itt kedvedbe' tombolni látsz,  
 Lidérc-fény, mely a mocsárba vezet,  
 A földi pompa, dicső ragyogás.  
 Nem föld alatt, sötét mélyekbe lenn,  
 A poklok pokla itt van ide fenn.  
 Édes Megváltó, üdvnek Istene,  
 Eme pokolra szállj, óh szállj te le.

Érintsd a szívnek vérező sebé,  
 Érintsd a szemnek sűrű hályogát;  
 Oszlasd el a szív kínzó kételyét,  
 Ád át ő neki a hit zálogát;  
 Oh, lásd meg a vergődő lelkeket,  
 Örök irtalmad szánja, mentse meg,  
 Bilincsek törd szét! Hulld meg szent imám  
 S a régi hitnek üdve száll reám.

*Hegedűs István.\**

## Luther Márton aranymondásai.\*\*

### Krisztus urunkról.

#### *Miben ismerjük Krisztus Istenségét?*

Luther Márton dr. mondá ezt is «Nem szabad más Istenre gondolni csak Krisztusra; azaz Isten a ki nem Krisztus által beszél, az nem Isten. Isten az Ó-szövetségben kegyelemi jelenlétét a szövetség ládájához kötötte; azt akarta, hogy ott hallgassák őt, mikor még Mózes törvénye fenn állt és érvényben vala. Ugyan úgy akarja, hogy senki se hallgassa őt, hanem, hogy csak Krisztus által. Ámde valamint a zsidóknak nagyobb része ide-oda futkározott, itt is, ott is füstölt és áldozott, hogy szolgálja az Istent, keresték is őt sok helyen és nem sokat törődtek a frigy ládájával, ugyan így vagyunk

\* E remek költeményt kitűnő szerzője, a kit a «Jó Pásztor» nyája régóta ismer, a Magyar Prot. Irod. Társaság nagyváradi diszgyűlésén szavalta el nagy hatást kelteve.

\*\* Mutató kitűnő munkatársunknak a sajtó alatt levő művéből. A nagy reformátor aranymondásaiból két füzet már megjelent.

most is; keresik Istent mindenütt, de mert nem Krisztusban keresik, nem találják meg sehol.»

### *A Krisztusban való hit igaz vallás.*

«Jóllehet egy vallás sem tűnik fel botorabbnak, mint a keresztények vallása, én mégis hiszek Istenben, mivel Jézus Krisztus, Isten, a mennyei atyának fia. Más Istenben nem hiszek, mint ezt a bálványimádók teszik, mert ők el vannak vetve és értelmük fonák, én Luther dr., nem akarok más Istenről tudni csak arról, a ki a kereszten függött t. i. Jézus Krisztusról, Istennek és Szűz Máriának fiáról.»

### *Krisztus urunk istenségét az ördög és az eretnekek mindig megtámadták.*

Midőn 1543-ban egy alkalommal Luther dr. asztalánál szóba került, hogy néha az eretnokség és secta a szentháromság ellen lépett fel, ekkor mondá Luther dr. «Minden ez ellen a fényes cikk ellen irányul: *Hiszek a Jézus Krisztusban.* Az első cikkekre nézve t. i. *Hiszek Istenben, mindenható atyában, menynek és földnek teremtőjében,* ezt érték mindannyian, mert mind csak egy Istent akarnak imádni. Ámde a fiút nem szívelhetik; a mint hogy az ördög maga sem akarta a fiút szívelni, mert hát ő maga akart fiú lenni, azon hiszemben, hogy ő valami szép teremtmény. Ádám sem akarta a fiút, mert ő oly okos akart lenni, mint az atya. Sokan vannak, a kik ezt, a mint én sejtem, az ördögtől tanulták el. Izmael Izsák, Ézsau Jákob akar lenni, ugyan így támad az ördög is az Isten fia ellen, azért történik velünk hasonlókép.

Rómában egy templomnak Pantheon a neve, abban minden Isten le volt festve, a kit csak összehordhattak az egész világból. És ezek mind egymással szépen megfértek és minthogy békesség vala köztük, az ördög csak jót nevetett marka közé a világon. De mikor Krisztus megjelent, őt nem szívelhették, akkor minden ördög, bálvány és eretnek fejét veszti. Mert Ő az igazi hős, aki mindannyijokat halomra döntötte. A pápa is nagy erővel támadt a Krisztusra, de neki is pusztulnia kell. Van Rómában egy pár ezer martyr elásva és azok mind vérüket onták ott a mi Urunkért, a Jézus Krisztusért.»

### *Krisztus Urunk keserves kínjai a kertben.*

Egy ízben megkérdezték Luthert asztal-közben, Krisztusnak a kertben kiállott nagy keserves kínjairól. Ekkor mondá Luther dr.: «Ember nem is tudja és el sem gondolhatja, miféle kínok voltak azok; ha minékünk kellene kiállanunk, belehalnánk. Tudjátok, hogy sok



ember meghalt búskomorságban. Ockolampadius és Carolstadius így haltak meg. Mert Ockolampadius azt gondolta: «Íme mily gyászos vége lett Zwinglinek! Mi szentség dolgában összeakasztottunk.»

Hasonlóképp halálra búszulta magát Carolstadius is; mert ő három nappal előbb miatta, hogy meghalt, a Baseli templomban az ő székébe, ahol szokott állani, egy nagy magas férfiú lépett, oda állt és végig hallgatta a prédikációt. Akik ugyanazon a helyen állottak, semmit sem láttak, hanem minthogy Carolstadius nem ült benne, azt gondolták, hogy a szék üres; ámde a többiek mindannyian látták a templomban azt a nagy férfiút a székben. Mikor ezt Carolstadius észrevette, földrevetette magát és keservében meghalt. Mert a szívfájdalom maga a halál. Ha bármely ember oly szorongást és inséget érezne, mint a mint Krisztus érzett, ép ésszel ezt el nem lehetne viselni; lelkének és testének egymástól el kellene szakadni. Ez egyedül Krisztusnak volt lehetséges, ezért nagy küzdésbe is került.»

### *Krisztust nem lehet kitanúlni.*

Krisztus képzelhetetlen, senki ki nem tanulhatja életében, hogy igazán megértse, hogy ő mi és hogy kicsoda; mert ő Isten. Én a magam érzéseit, indulatait és gondolatait ki nem mondhatom, hát hogy beszélnek Krisztus magasztosságáról?

### *Hogy kell Krisztust felfogni?*

«A Krisztus Urunkról szóló történeteket háromféleképp kell felfogni. Először mint történetet, másodsor mint ajándékot és adományt; harmadszor mint példát és előképet, amelyben hinni és amelyet követni kell. Ilyen történetek a hitnek és hitetlenségnek hatalmas és erős példái.»

### *Hogy prédikál a papság?*

«Hajdan szégyelkeztek és irtóztak attól, sőt majdnem illetlennek, asszonyiasnak és szégyennek tartották Krisztust a szószéken említeni. A próféták és apostolok neveire, sem pedig az irataikra nem gondoltak, hanem a szónokok prédikálási szabálya és módja a következő volt: Először Sextusnak és Aristotelesnek a pogány mesternek valami thémáját, mondását és kérdését hozták fel. Másodsor felosztották tárgyukat. Harmadsor sorra kerültek a különbségek és kérdések. És azok a szónokok voltak a legjobbak, akik nem maradtak meg az evangéliumnál, nem is tárgyalták a szentírás egy mondását sem, sőt a szentírás ismeretlen és eltemetett volt.»

### *A különbség Krisztus feltámadása és mennybemenetele közt.*

Mikor Luther doktort az iránt kérdezték meg: Mi különbség

van Krisztus feltámadása és mennybemenetele közt? azt felelte: A feltámadás Krisztust mindenek urává teszi, még az emberi természete szerint is, a mint a 8-ik zsoltárban (7—9. o.) olvassuk és a mint Krisztus urunk maga is mondja feltámadása után (Máté 28, 180): *«Nekem adatott minden hatalom az égben és a földön»*, bár isteni természete szerint örökké az volt. Mennybemenetelével övé a mindenek felett való uralkodás. Olyanforma ez a különbség, mint mikor teszem azt, hogy egy királyfi király, vagy fejedelem, örökös és úr apja minden tartományán, alattvalóján, de azért még sem engedi meg neki, hogy uralkodjék és kormányozzon, csak mikor reá kerül a sor.

### *Krisztus mennybemenetele.*

Csodálatos látvány volt, a midőn Krisztus tanítványai szeme láttára eltűnt és mennybe ment. A jámbor tanítványok azt gondolták: *«Ettünk és ittunk vele és most a szemünk láttára tőlünk mennybe ragadtatik. Csak aztán szemfényvesztés ne legyen benne.»* Mert ők nem mindnyájan voltak erősek a hitben, a mint Máté írja a 28. fejezet végén: *«Midőn a tizenegy meglátta az Urat, leborúlt előtte, egyesek azonban kételkedtek benne. Én Jónás doktort jól ismerem, de hogy ha ő most a levegőbe szállna fel és szemünk láttára eltűnnék, valóban különös gondolataim támadnának. Az Úr azonban feltámadásától fogva mennybemenetelig negyven napon át, mint élő különféleképen megbizonyítván magát (Ap. Csel. 1, 3) őket mindenre, a mire szükségük volt megoktatta és hitükben megerősítette; mindarra, a mit néki előbb mondott emlékeztette, úgy hogy többé személyében nem kételkedtek. Igaz, hogy ők ezt nehezen fogták fel. Mert a mint az Úr húsvét napján este közéjük lépett és így szólt: Békesség néktek! — megijedtek és féltükben azt gondolták, hogy szellemet látnak (Luk. 24, 36—37. o.). És Tamás nem akarta előbb elhinni, hogy a többi tanítvány az Urat látta, csak ha kezén a szög helyét megmutatja (Ján. 20, 25. o.). És a mint negyven napig velük Isten országáról beszélt és immár fel akart menni, ezt kérdezték tőle: «Urunk, ez időben felállítod-e Izrael országát?»*

De mikor pünkösöd napján a Szent-Lelket vették, egészen más-ként gondolkodtak. Nem féltek többé a zsidóktól, hanem bátran felléptek és nagy örömmel prédikáltak az egész nép előtt Krisztusról. Péter így szólt a sántához (Ap. Csel. 3, 6. o.): *«Aranyom és ezüstöm nincsen, de a mim van, azt néked adom. A názáreti Krisztus nevében, kelj fel és járj!»* És az Úrnak mégis utóbb látomás útján kellett megértetni vele (Csel. 9, 10. o.), hogy a pogány népeknek is ré-

szesülniök kell Krisztus által az élet ígéletében, bárha ő már előbb, kevéssel a mennybemenetel előtt hallotta az Úrtól (Márk 16, 15), hogy: «elmenvén, tanítsatok minden népeket» és Máténál (28, 19.), «Tanítsatok minden népet» és galatákhöz írt levelében megdorgálja őt Pál, minthogy panaszt emeltek ellene.

Ezt én azért mondom, hogy jelezsem, miszerint az apostolok a Szent-Lélek vétele után sem értettek meg mindent, sőt néha a hitben is gyengék voltak. Pál, midőn egész Ázsia elfordult tőle, egyes tanítványok is cserben hagyták; sok hamis s ugyancsak nagy tekintélyű tanító szembeszállt vele, keseredett szívvvel mondá (II. Thess. 3. 2. o.): «Nincs mindenkiiben hit;» szintúgy, midőn így szól: «Gyengeséggel, félelemmel és nagy remegéssel forgolódtam közöttetek», (I. Kor. 2, 3), továbbá (II. Kor. 7, 5.): «Mindenkép nyomorban voltunk, kívül viszály, belül félelem.» Bizony ő sem volt mindig erős a hitben, úgy, hogy az Úrnak kellett vigasztalnia: «Elég neked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtelenségben teljesedik meg.» (II. Kor. 12, 9. o.) Ez vigasztalás nékem és minden keresztyénnek, de jobban tenném, ha hinnék is. És íme még tanítom másoknak a hitet. Azt tudom, hogy tanom igaz, de hitem még vajmi hiányos.»

DR. MASZNYIK ENDRE.

## A czeglédi rektor leánya.

— Elbeszélés a kuruc világból. —

*Irta Forgács Endre.*

Régen volt már, idestova 200 esztendeje lesz annak a történetnek, a melyet elbeszélünk. Még akkor nagyon olcsó volt az emberi élet s egy este sem volt biztos senki: vajjon békén virradhat-e a reggelre, nem üt-e rajta leselkedő ellenség, vérengző rablócsapat, nem ontja-e vérét a családnak, nem teszi-e hamuvá a békés hajlékot.

És azért még sem voltak az emberek boldogtalanabbak, mint most, mert volt egy nagy kincsük, a mi mindent pótolta s a mi — fájdalom — a maiaknál nagyon vékonyan találkozik: a hit, Istenben való bizodalom és megnyugvás. Ez volt eleinknek a szorongattatások közt legfőbb erősségük, legbiztosabb mentsvárjuk.

De térjünk át a történetre.

Egy őszi este együtt ült Pélegyházi uram, a czeglédi rektor, kis családjával, feleségével és szép eladó leányával, Anikóval, kisdéd hajlékában s a leány az asztal mellett, pislogó mécs gyenge lángjánál, fenhangon olvasott a bibliából, de látszott, hogy a fi-



gyelme nem egészen ott van, mert minden kis neszre az ajtóra tekintett, mintha várna valakit.

Épen a «Birák» könyvéből olvassa a Jefte történetét, hogy «Fogadást tőn Jefte az Urnak és mondá: ha mindenestől kezembe adod az Ammon fiait.»

«Valami kijövend az én házannak ajtaján előmbe, mikor haza térendek békével, az Uré lészen és megáldozom azt égő áldozatul.»

«És megveré az Amman fiait Aroertől fogva az Abéli szőlő-hegyig. És megaláztatának az Ammon fiai az Izráel fiai előtt...»

«Mikor pedig menne Jefte Mispába az ő házához, imé az ő leánya kijöve eleibe dobokkal és seregekkel és csak egyetlen egyje vala az . . .

«Lőn pedig, hogy mikor látta volna őtet, megszaggatá az ő ruháit és mondá: Ah szerelmes leányom igen megaláznál és megháborítál engem. Mert én fogadást tettem az Urnak és nem vonhatom hátra.»

«Kinek a leány felele: Édes atyám, ha fogadást tettél az Urnak; ugy cselekedjél velem, a mint kiment a te szádból.»

«Monda annakfölötte az ő atyjának: Ereszsz el engemet két hónapig, hadd menjek el a hegyekre és hadd sirjak az én szüzeségemen az én leánybarátaimmal egybe . . .»

«A két hónapnak vége felé megtére az ő atyjához és megteljesíté az ő felőle való fogadást, melyet fogadott vala . . .» (Birák Könyve XI. rész 30—37.)

A leány szünetet tartott az olvasásban.

— Elég lesz már a bibliából Anikó, — szólta az anya.

— Édes, hát mi történt a Jefte leányával? — kérdi apjától a leány.

— Máglyára hurczolták, ott megégették, a mint az apja fogadta volt, és ő engedelmeskedett atyjának egész a tűzhalálíg. Mondom, engedelmeskedett, tanulhatnának tőle sokan.

A szép leány fürkészve figyelt ablakra, ajtóra, de semmi nesz. Majd másik könyvet vett elő: Heltai «Énekes Krónika»-ját, de alig lapozott benne pár percig Anikó, midőn kapunyílast hall s örömmel ugrik föl, de a mint látja az ajtón bejönni bátyját Lénárdot, Bagyula Jánost, a szenátor Bagyula Gergely fiát és az öreg Lantár Mihály mezőbíró, ünnepélyes arcukról rosszat sejtve, megijed s kiszalad a konyhára, két útban levő csebret is felborít, míg magához tud térni.

Mert Lantár Mihály uram a Jancsival nem kevesebbert tisztelték meg ez alkalommal a rektor uram házáat, hanem, hogy az Anikó leányasszonyt feleségül kérjék. Azért az ünnepélyes bevonulás, a ko-

molyság a bíró úr arcán, a pislogó öröm Bagyula Jancsi szemeiben. Nagy elragadtatásában mindjárt a második lépésnél reá is hág Jancsi a macska farkára, mit az éktelen nyivákolással vesz tudomásul.

Mert régóta áporog ez a dolog a két családban. Félégyházi Lénárd, a rektor fia elveszi Bagyula Birikét, rendben is van minden dolguk, Anikót meg elvinné Jancsi. Milyen gyönyörűséges összeházasodás lenne ez. Tetszik a dolog a rektor úrnak is annyival inkább, mert Bagyula szenátor gazdag ember; ménese, gulyája, ezüstje, aranya bőven. De mit ér mindez, ha Anikónak nem tetszik sem az ezüst, sem az arany, legkiváltkép meg Bagyula Jancsi, hanem tetszik az a theologus diák, a ki két év óta tanul már a czeglédi iskolában s épen ma este fog megérkezni.

Ami azt illeti, Bagyula Jancsin nem is valami sok kellemetes volt. Termete világosan elárulta nem magyar eredetét, hosszú volt, mint egy lajtorja, arcán valami csodálatos vegyülete az együgyűségnek és ravaszságnak, haja elől csimbókban lógott le s árnyékot vetett májszínű arcára; ha hallgatott: tompa butasággal szegezte szemeit maga elé; ha beszélt, okvetlen valami badarságot kelle mondania. Iskoláit sem végezhetette el együgyűsége miatt. Most is azon kezdte — mialatt hosszú lábaival földönté az asztal alatt levő korsót — hogy tiszteli édes apám a rektor urat, a kétszáz ezüst miatt ne aggodjék, azt elengedi ő kigyelme, csak az Anikó . . . szerencsére Lantár Mihály uram okosabb ember lévén, elhallgattatá a pelyhes szájú fiatalat s maga mondá el ékesen jövetelük célját, hogy a két család e kettős frigy által mily szorosan fűződnek egymáshoz, az égnek kétszeres áldása kísérné a ritka frigyét, boldog lenne Anikó, tejbén, vajban fűrödhetne Bagyuláéknál.

— Igen — szól közbe Jancsi az édes apám az ócska istállóból csináltat számunkra új lakást.

— Hallgass te fiú — feddi Lantár uram a fecsegőt — most én beszélek, eredj inkább nézz szét, mit csinál Anikó?

A nagy, bamba fiú kicammogott a konyhába, nem mulasztván el fejét odaüttni az ajtófába. Ott egyenesen azon kezdte, hogy: úgy-e Anikó leányasszony, szeretne már asszony lenni? — No hát azért jöttünk, hogy elvigyük mihozzánk.

A leány elpirult a szeme fehéreig.

— Nem jól gondolja János úr, mert én még nem szeretnék asszony lenni.

— Pedig jó dolga lenne nálunk, mert mi gazdagok vagyunk, az édes apám is igen szereti magát.

— Köszönöm szívességét az édes apjának; üljön le János úr!



A nagy mihaszna fiú addig válogatott a helyekben, míg utoljára is sikerült neki a letakart tésztás tábla telepedni, tönkre tevén azt minden benne levővel együtt. A szép leány nem állhatta meg mosolygás nélkül.

— Látja, én velem mindig történik valami furcsa. A múltkor a kád szélére ültem s a komondor azon mene el, föltaszítá a lábamat s belezuhantam a törkölybe. Úgy bizony. Látja leányasszony, maga én rajtam sokat nevetne, pedig olyan szép, mikor nevet.

— No lám, hát csak akkor, úgy-e János úr?

— De máskor is; a leányasszonynál én még szebbet nem látam, azért veszem el feleségül.

— No az még nem bizonyos — szólt a leány s kifordult. Jancsi is bement a szobába.

Odabent az öregek tárgyalták a dolgot. A rektor uram örömmel adja beleegyezését, szerencsének tartja a derék Bagyulacsaláddal atyafiságot kötni. Lénárd elveszi Birikét, Anikó legyen a Jancsié. Egészen az Isten uja működik itt, másként nem is lehetne. Hanem mikor behívja a leányt, hogy: nézd Anikóm, ez az ember a te boldogságodat hozta ide, csak a kezed kell kinyújtanod érte, jövendő szerencséd, jóléted szállt ma előre hozzád, hogy menj utána. A gazdag Bagyula János feleségül vesz, boldogságodat kínálja a kezével, úgy-e elfogadod azt.

— Nem, édes uramatyám, az én boldogságomat nem ezek az emberek hordják, azt én magam hordom.

Ezzel anyja kebelére borult a leány, hogy elrejtse arcát, mely égett. Testvére, Lénárd, kérve susog hozzá: Anikó, jó nővérem, ha csak egy kissé szeretheted Bagyulát, menj hozzá, légy az övé, áldozz valamit érettem, hogy boldogságom én is megépíthessem. Ám ha útálod, gyűlölöd őt, ha érzed, hogy nem lennél vele boldog soha: akkor mentsen Isten, hogy én sürgesselek.

A rektor azonban fölhúzta vaskos szemöldökét, mely a keblében dülő haragnak volt fokmérője. — Leányom, mindig engedelmesnek tudtalak, hittelek, én a te jólétedet ott látom, a hova az a becsületes ifjú akar vinni, kövesd őt, fogadj szót atyádnak. Kérlek a magam, a mindnyájunk nevében. Szólj!

A leányka arcán könnyek peregtek végig, a szót elfojtotta ajkain a sírás. Bagyula Jancsi eltalálta, hogy: lássa leányasszony, ha az én feleségem lenne, soha sem kellene sírnia.

Az anya azzal vetett véget a dolognak, hogy majd megadják a választ pár nap múlva, most ne zaklassuk a leányt, majd jóra fordulhat még ez a sor. Menjenek haza nyugodtan Lantán uramék, reméljenek, de ne bizakodjanak el.

A nagy Bagyula Jancsi kikaszált hosszú lábaival, még az utcáról is biztosítván Anikót, hogy ő azért csak szeretni fogja ezután is.

Benn az apa haragtól lángoló arczzal járt le s föl a szobában, a remegő leányt keserű szemrehányással illetve.

— De, kedves atyám, ha nem tudom szeretni!

— Eh, hagyj föl nyavalyás nyögdecseléssel! Családunk érdekében tennéd, mindnyájunk javára. De az apa kérelme előtted semmis. Óh, nem ilyen volt a Jefte leánya, az engedelmesség kihalt már a mai gyermekből, végképen kihalt.

— Ha az Istennek akarna atyám feláldozni engem, készen volnék rá, mint a Jefte leánya, de embernek, Bagyula Jancsinak dobni oda áldozatul, ezt megtenni nem vagyok képes, bármennyire szeretem kedves atyámat.

— Ne nevezd apádnak dühöngött a rektor — ha akaratom nem teljesítéd, nekem nincs leányom, lódulj szemem elől.

Kocsizörgés hallatszott. Nyilott a kapu, bejött rajta Zsótér Vincze, a ki most érkezett meg a vakációból. Anikó kiszaladt az udvarra, könnyes szemekkel huzódott Zsótér mellé, mintegy segílyt kérve.

Zsótér Vincze részvétellel hajolt le könnyező leánykához: Anikó, vajjon a viszontlátás öröme vagy véletlen fájdalom okozza e remegést! Szóljon szép virágszál.

— Óh Vincze, csordultig tellett a keserűség pohara számomra, elborított a gyász, a mitől féltem, bekövetkezett. Édes atyám parancsolja, hogy Bagyula Jancsi felesége legyek, nem is akar halani egyébből. Pedig én inkább meghalok — az csak egyszer történik — mintsem egész életemre boldogtalanná legyek.

— A nemes lélek a bajokkal meg szokott küzdeni s nem meghátrálni azok elől. A halál gyáva lelkek menedéke. Anikó leányasszony nem fogja ezt választani.

Zsótér Vinczét megérkeztek a szokott megörvendeztetés helyett mogorva arcok fogadták. Az öreg Félégyházi csak dúlt-fúlt, mint a három napos szélvész, szives szó nem fogant meg ajkán. Az anya mutatott némi erőltetett örömet, de az olyan fanyar volt, mint a gyümölcsök közt a kökény. Lénárd szép arcán ott ült a komorság, a bánat, mint a fölleg a bércz tetején. Az egész család úgy nézett ki, mintha halott volna náluk. Hát bizony van is halott, vagy legalább haldokló. Az öreg Félégyházi szép álma, terve, reménye, számítása leányát illetőleg mind haldoklik ezidő szerint, ha csak az apai szigor föl nem támasztja.

Az éj csaknem álmatlanul tölt el, mindenki el volt foglalva aggodalmával, vagy keservével, vagy mérgével, az ilyenféle vánkósokon pedig nem száll meg az álom.

Reggel az öreg rektor újra elővette leányát szelíden, csöndesen kérve, rimánkodva, hogy ne hagyja a családot szégyenbe jutni. A gazdag Bagyula Gergely kezében tartja az ő sorsát s akkor dönti rosszra, a mikor akarja, akkor taszítja a Félegyházi családot szégyenbe a mikor neki tetszik.

— Lásd Anikó, leányom — eseng az öreg — én szerencsétlen ember vagyok, vétettem ellenetek, családom ellen az igaz, de íme jóvá tehető a dolog, te teheted jóvá. Nem örül azon a te tiszta szived, hogy atyáért, a családért áldozatot hozhatsz? Gyermekemért tettem, gyermekem azért nem vethet meg engem. Jer közelebb Anikó, figyelj reám. — Mikor Lénárd bátyádat elfogták a ráczok s elhurczolták Kis-Kőrösre, temérdek pénzt kellett fizetni érte, hogy kegyetlenül el ne hóhérolják, 500 ezüstöt. Hol vettem volna én azt? . . . Ott hagyjam fiamat elveszni, vagy mit tegyek? Igaz, talán nem gondoltam meg jól a dolgot, a kétségbeesés megzavarja az ember gondolkozását, hiszen te emlékezhetsz, hogy az eszünk sem volt helyén akkor. No lásd, el ne ítéld atyádat. Gyermekemért tettem. Hozzányúltam az eklézsia pénzéhez s visszahoztam szeretett fiamat. De ez a dolog nem maradhatott annyiban, a hiány csakhamar kiderült volna és én becsületem, jó hírem veszttem. Ismétlem, nem gondoltam meg előre a dolgot, kölcsön kérhettem volna, de akkora összeggel ki rendelkezik? Most Bagyula szenátorhoz fordultam s föltárva előtte bajomat, ő segített rajtam. Óh, Bagyula Gergely nagyon becsületes, jó ember. Mi hálával tartozunk neki. Ha megharagítjuk, követeli a pénzt, honnan teremtsük elő? De sőt elárulja, mi célra kellett nekem a pénz, rám süti a gyalázat bélyegét, hogy az egyház kasszáját meglóptam. Anikó, akarnád atyádat a gyalázat sarában látni? Akarnád, hogy öreg arczom a szégyen virágaitól legyen piros, hogy anyád, a jó lélek, buba ölje magát?

Anikó leveretve a hallottaktól, soká nem jutott szóhoz. Végre könnyek közt rebegé: Kedves atyám, nem jut eszembe, hogy valaha parancsának ne engedelmeskedtem volna, családuknak jóléte s boldogságáért szünet nélkül imádkozom, de pénzért eladva lenni egy Bagyulának, óh kedves apám, ez irtózatos . . .

— Bagyula jó, istenfélő, kegyes ember, köztük boldog lehet bárki is.

— Óh én félek tőle, az öreg Bagyula nem lehet jó ember, a nézése is ijesztő.



— Lásd, Lénárddal mennétek a családba, egymást pártolva, szeretve, ti lennétek ott a rendelkezők.

— Birike jó leány, Lénárdot szereti s szerettetik is általa, ők boldogok lehetnek, de én . . . óh atyám, megteszek bármit, de felesége egy Bagyulának nem leszek soha.

Az öreg Félegyházit elfutá a méreg. — Szerencsétlen leány, ki menti meg akkor családunkat, ki ment meg téged haragomtól?

— Én — szólt egy férfias hang az ajtóban s ott állt Zsótér Vincze nemes alakja.

— Kend? — rivalt rá a rektor — pelyhes szájú suhancz, kend akarja megmenteni saját apjától?

— Az ördögöktől, a pokoltól, ha kell saját apjától is. — Két szempár összevillant, két szerető szív nagyot dobbant, két lélek gondolatban egyesült.

— Hites társam végünk van — szólt a rektor feleségéhez — a leány hajthatatlan.

\*

. . . De sok vizsály rágta, de sok veszély dúlta a testét már ennek a szép országnak. Magyarok Istene a megmondhatója, mennyi ellenség járt keresztül-kasul e hon földjén, tiporva virágát, gyilkolva lakóját, rabolva marháját. Török megsarcolta, német elkínozta, belakó rác, oláh rabolt, gyújtogatott.

A török-világ után csakhamar kiütött a II. Rákóczi Ferencz-féle belforradalom, hordva dicsőségét, de hordva vészt, pusztulást is szárnyain, Czegléd városa e belforradalom zászlójához csatlakozott. A hol Rákóczi volt, ott, kivált eleinte, szerencse, biztosság és dicsőség vett szállást, de a mely vidéken hatalma nem vetett korlátot, ott mintha a pokol minden ördöge elszabadult volna, pusztulás sanyarta a szegény népet. Czegléd, Nagy-Kőrös, Kecskemét sírva emlegethetik a XVIII. század első éveit, a neki vadult rác hordáktól a megmondhatatlanságig sokat szenvedtek, láng és vér jelölte azok nyomait. Isten őrizzen meg minket olyantól.

\*

Félegyházi Lénárd búcsúzik a Bagyula házuál. Birike ráborul, mint gyöngye folyondár az erős törzsre s féltő szeretettel kérdi, tudakolja viszatérte felől.

Az öreg Bagyula Gergely kicsinylőleg mondja, hogy ugyan nagy dolog is Czeglédről Szent-Márton-Kátáig utazni.

— Bizony ilyen veszett világban nem kis dolog — vélekedik Lénárd.

— No, az volna még szép — félni.

— Magamért nem félek, felel az ifjú, de ezer rénes forintot viszünk, a hadi adót a fejedelemnek.

Ezer rénes forintot? — kapja el mohón a szót Bagyula Gergely — és mikor?

— Holnapután.

— Hányan lesznek kísérők? Egyébként nincs mitől félni, most a rácok lenn járnak Szabadka vidékén.

— Hatan megyünk, hogy a fejedelemtől adóelengedést is kérjünk a városunkat ért károk miatt.

Jól van — meg is fogja tenni. Tehát holnapután reggel lesz az indulás . . . No, sok szerencsét!

A hat tagú küldöttséghez még önként csatlakoztak négyen, hogy Rákóczy Ferenc előtt bajaikat előadják. Szép, lovas legények tízen, az őszi napsugár ott játszott a lovaik hátán.

A mint jó tova elhaladtak a várostól a homokos úton, a szomszéd ritkás rekettyésből csak kiiramodik egyszerre tizenkét lovas, arcuk barnára mázolva, fejükön nagy rác süveg.

Kemény dulakodás kerekedik, a rácok leakarják szorítani az útról a nádasokba a kised csapatot. Ám azok vitéz csapásai alatt egyenként hullanak le s fogynak a rác süvegek, némelyik fejestül legördül. Egy vezérforma a kezében tartott gyilokkal, mintegy intézni látszik az egészet, nem igen vegyül a csetepatéba. Lénárd neki rugtat fölemelt karddal, mire amaz pisztolyt ránt elő s dühösen fogja Lénárdra. Abban a perczen háta mögé kerül egyike a magyaroknak s leüti a rác karját pisztolyostul, az megszédül nyergében, az otromba nagy süveg lehull fejről s kilátszik egy kopasz fő, elől három csimbókhajjal.

— Lénárddal fölfordul a világ — a kopasz rácban ráismer Bagyula Gergelyre.

A rablók szét szaladnak. Lénárd még akkor is bámul, győztes társai úgy vonsozlják el magukkal.

\*

Bagyula Gergely ágyban fekvő beteg lett. Lova elbotlott vele s ő karját törte. Legalább ez volt városszerte az elterjedt vélemény. Részvéttel mentek látogatni a tekintélyes gazdag szenátort, maga Pélegyházi, a rektor is fölkereste pártfogóját s kifejezte fájdalmát a baleset fölött.

Lénárd pedig magában évődött, mint az elfojtott tűz. Kulcsát kereste a rejtélyes alávalóságnak, de nem találta. Olykor-olykor el akará magával hitetni, hogy szemképrázat volt az egész, hogy csalódott, a viadal hevében nem látott tisztán, hisz az lehetetlen, hogy

az öreg Bagyula, a szenátor . . . de másfelől a körülmények összevágása, a betegség s hogy épen a karja van eltörve: mindez kínos bizonytalanságba rengette Lénárdot s szíve, esze harcban állott egymással. Szíve azt súgta, hogy hallgasson a dologról, Bagyula Birikét, szép menyasszonyát szegyenbe ne keverje, el ne játssa. Ám esze sürgette a titokzatos eset fürkészésére. Azt suttogetta neki, hogy Bagyula Gergely nem tisztában dolgozik, hogy az a nagy gazdagság gyanús, hogy a mit rebesgetnek a városban, ha egyszer szomorú világosságra jön: akkor az ő szerelme, becsületének lesz temetési kísérete. Mit tegyen e kétségbeejtő helyzetben?

Elment jegyeséhez, Birikéhez. Nagyon örült a leány látásán, hogy semmi baja sincs, mert hallotta — a városba szerte beszélték — hogy az adót vivő küldöttséget rablók támadták meg.

— Úgy-e, minek ment el — pironogatja a leány féltő szeretettel — mennyit aggódtunk miatta; ha levágták volna, ha megölték volna: akkor az lett volna nekem is halálom.

— Szerelmem, immár nincs ok semmi aggodalomra, itthon vagyok épen, szerelmem fénye messze úzi el a féltés fellegit, úgy-e messze? . . .

— Ha közelében vagyok, olyan boldognak érzem magam, mint soha máskor s ha csak egy pillanatra távozik is, olyan fájdalmas sejtés tartja fogva szívem, hogy örökre el kell veszítenem. Mi lenne akkor én belőlem?!

— S honnan jön, miből terem meg szívében e sejtés, mire való képzelődéssel ringatni el a boldogság galambjait?

— Nem tudom honnan jön, vagy hogy miből terem, de magánosságomban erős karokkal ragad meg a félelem, azt mondja ébren, azt súgja alva, hogy engem valami nagy veszedelem ér, hogy mi soh'se leszünk egymáséi. Óh Lénárd, vigasztaljon engem?

— Édes atyánk hogy van?

— Nem tudom. Nekem nem szabad ágyához menni. János ápolja, meg az öreg Pákozdiné jár hozzá. Azt mondja János, hogy az atyus szörnyen haragos, meg hogy a karja nincs is eltörve, hanem megvágva. Nem tudjuk, mi történhetett vele.

— Itthon volt mostanában mindig?

— Mikor Lénárd úrék Kátára mentek, akkor nap lóra ült s elvágatott, azt mondta, hogy Gogányba megy a nyáját vizsgálni. Csak alkonyatkor jött vissza véres karral s fájdalommal panaszozta, hogy leesett lováról.

— Borbála leányasszony, — ne vegye kérdésem zaklatásnak — nem gondol valamit, midőn úratyánkról beszélünk?



— Nem, nem gondolok semmit. Én, mikor Lénárd úr itt van, nem tudok gondolkozni, csak azt érzem, hogy boldog vagyok, nagyon boldog.

— Óh, bár érezhetném én is ezt minden zavargó keserűség nélkül.

— Hogyan, hát Lénárd úr nem boldog mellettem, egyébre gondol, másra gondol? Az nekem fáj; vagy valami titka van atyámra vonatkozólag? Talán hiszi azt a sok mende-mondát, a mit ráfogtak a rossz emberek?

— Szerelmem, én nem hiszek más emberek beszédének, de a két látó szememnek hiszek s azt mondom, hogy ha egyszer a becsület sárba hull, akkor elfödi arcát a szerelem jó angyala is. Leányszonyynak nincs tudomása semmiről?

— Lelkemre, hitemre, szívem szerelmére mondom, hogy nincs.

— Szelíd galamb a varjak fészkeben, ártatlan bárány a farkasok vermében! Megcsókolá menyasszonyát s eltávozott.

Elborúlt arccal, zavaros érzésekkel ment haza s ott testvére, Anikó, sírva fogadta. Szegény leány hervadt, fogyott, úgy nézett ki, mint a virág, mely a húharmaton kiinn maradt, apja dühöngése, anyja bánata, hű szerető szívének keserűsége fonyaszták, sárgíták rózsapiros arcát.

— Bátyám segíts, mert el kell vesznem — szólt Lénárdhoz.

— Jó Anikó, nem segít már mi rajtunk senki. Helyesen érzett a te szíved a Bagyulák iránt, jól ismerted őket, úgy-e tőlük remegsz most is?

— Nem, bátyám, nem gondolok rájuk. Más, a kiért remegek, a kit körülvesz lelkem minden szála, elmém minden gondolata. Zsótér Vince el van zárva, apánk elcsukatta, hogy ne találkozhassék velem, engem pedig holnap vitet Debrecenbe, hogy sohse lássam többé azt, a kit szeretek.

— Hát szereted Vincét?

— Mint az üdvösségemet, s ő is engem, mint a lelkét.

— No, ha szeret, akkor fölkeres az óperenciákon is, ne félj.

— De én nem távozhatom úgy, hogy ne lássam s ne beszéljek vele.

— Eh, Anikó, neked is, nekem is fölleges a határ, aludjunk rá, majd talán az álom jobb gondolatokat hoz.

Zsótér Vince leánycsábítás s családi nyugalom megzavarásáért elzárattott. Ott ült az emeleten levő kóterben, kibámulva a hallgatótag éjbe, elnézve ott a csillagok játékát, gondolataival körül táborozva Anikót, a szép leányt, ki ép oly ártatlan, mint ő, kit az apai

szigor áldozatul akar vinni, mint hajdan Ábrahám a fiát. Szegény szép leány, mennyit kell szenvednie!

Míg töpreng egymagán, a pódiumon ruhasuhogás hallik s mintha az ég legszebbik csillaga hagyta volna oda helyét — Anikó áll ablaka előtt.

— Búcsúzni jöttem örökre — reszket a leány — nem mehettem el, hogy ne lássam, ne szóljak vele, hogy el ne mondjam . . . megakadt a szó ajkain.

Zsótér az ablak rácsain keresztül kinyúlt s szenvedélyesen szorítja meg a leány kezét.

— Legjobb angyal, az éj homályában, mint mennyei fénysugár jelen meg, miért e rettegés s a hervasztó könnyek arcain? Nekünk nincs mitől félnünk, érzéseink igazak s az igazsággal vele van az Isten, mi győzni fogunk.

— Óh Vince, ha elmegyek messze-messze atyám parancsából, a távolság köde majd feledés homályába borít engem az emlékezetében; ha majd szívem gyászba öltözik s mint párjavesztett madár siratja széthúlt fényes tollait: mi lesz akkor belőlem?

— Jó angyalom, elmehet a világ szélére, ott is mellette leszek s enyém lesz; járhat a bánat rideg mezején, szerelmem lesz ott is kíséző napfény; lefekhetik a koporsóba, oda is utána megyek, ha kell. . . Szeretni s hő maradni, akkor egy világ sem bír velünk. Atyánk dühös, de nekem mitsem árt, itt hagyom az iskolát, elmegyünk az én csendes falumba, ott szerető szülék édes ölelése vár, úgy-e eljön velem?

— A halálba is!

— Ott fogunk élni csendben, zajtalan, összeborulni a béke ölén, kétfelé osztani a bút, bánatot. Meg lesz-e elégedve angyalom?

— Boldog leszek!

— Nohát az ég s rajta a csillagok, tanúm, hogy mindez igaz beszéd. Most jó éjt szívem, az idő messze jár, álmodjuk jövőnk édes álmait!

— Jó éjt, hiszek s hitem majd üdvözik.

. . . . Elválnak s a leány félénk léptekkel siet a kapuhoz, mely soha nem szokott bezárva lenni. Keres soká, de nem nyithatja ki, kívülről be van az zárva s irigy suttogás, majd kacaj hallik be az utcáról. Bagyula Jancsi kacag oda künn.

— Aha, szép madár, kalitkába került!

A leány egy sikoltással összerogyott. Zsótér Vincze, mint földühödtt oroszlán, rohant az ajtónak a sikoltás hallatára. Egy pillanat alatt kitöré azt s le a lépcsőkön az elalélt leány mellé. Gyön-

géden fölemelé a bágyadt galambot s szerelmes szavakkal térítgeté magához.

— Én drágám, Anikóm, én vagyok itt melletted, eszmélj! Az ármánykodó gyalázatosok nem fognak diadalmaskodni fölötted, megvédelek az egész világ ellen is.

A leány magához térve, félelmesen rebegé:

— Óh, hogy jutok ki, mikor a kapu be van zárva; ha itt ér a reggel: megöl az atyám, megöl a szégyen.

— Ne félj menyországom, nem ér itt a reggel s azzal neki veté az ifjú vállát s a kapu ki volt emelve sarkából. — Jer, most haza kísérek. Azt a sehonnait, ki úgy akart becsületesen gázolni, ne hozza előmbé balsorsa soha, mert bizony megkeserüli. Ime most a hallgató ég csillagos sátora alatt eljegyezlek feleségül, a mindenható Isten szeme előtt, holnap megkérem kezedet atyádtól, akár egyezik belé, akár nem, — te az enyém lészesz.

— De ha elküld Debreczenbe?

— Nem fogsz elmenni.

— De ha elűz házától?

— Jössz velem. Apa helyett találsz apát, anya helyett anyát és én leszek neked mindened.

Haza vezette a remegő leányt. Lénárdot felköltötték s elmondtak neki mindent, el azt is, hogy holnap mit szándékozik tenni Vincze. Mikor hallotta Lénárd, hogy a Bagyula Jancsi gonosz keze játszott a dologban, elfutá a méreg s annyit mondott, hogy jaj keserves lesz még ez a dolog a Bagyula családra.

Vincze izgatottan járt-kelt a város utcáin, a hűs éji levegő jótékonyan hatott forró vérére. Szerető szíve hánykolódott feltüzelt keblében, az események összevisszasága megzavarta gondolkodását. Az éj derekán járt az idő, lándzsás bakterek húzódtak végig az utcákon. Épen a Bagyula Gergely háza előtt ment el. Benn még világ égett s lármás zaj hallatszott ki a házból. Megkérdez egy arra menő őr, hogy mi lehet a szenátoréknál?

— Minden éjjel ugy van itt a nagy uramnál — feleli az őr. Éjfélíg dinom-dánomoznak s akkor rendszeren két-három lovas ember megy ki az udvarból. Hogy kik és hova mennek, azt csak az Isten tudja, meg a nagy uram.

Ezen közben eloltják a mécset benn a házban s az udvaron lassu suttogás hallik. Vincze meghuzódik a sarkon, lesve a további történéndőket. Megnyílik a kapu s három lovas jön ki azon, köztük az öreg Bagyula Gergely. Vincze erősen figyel s megdöbbenve hallja, hogy azok ráczul beszélnek egymással. Rövid beszélgetés



után a lovasok elbucsuznak s elvágtnak, az öreg Bagyula körül-  
néz, mielőtt bemenne, észreveszi a sarok mellől előlépő Vincét s  
rárivall:

— Ki az? Mit akar? Mit ólalkodik házam körül?

. . . Megfogatom, mint egy zsványt. Ki az?

— Én nem vagyok zsvány, szólt Vince. Ismerhet, ha akar.  
Hanem szenátor urnak szép vendégei járnak így éjjeli időben, de-  
rék vendégek.

— Azok nem vendégek voltak, azok cselédeim, most küldtem  
ki őket a tanyára.

— Úgy? — Hát mióta tart szenátor ur rácz cselédeket? Ez  
új dolog.

— Takarodjék kend haza, ne csavarogjon éjjel, majd megta-  
nítatom kendet rendre, majd számon kérjük az éjjeli kóborlást.

Becsapta a kaput s otthagya az ifjút az utcán. Az öklével  
fenyegette a Bagyula házat, eltávozott.

Másnapra kelve, Vince megkérte Anikót szüleitől, de Félegy-  
házi hallani sem akart róla. Egy diák, egy semmi mit tolakodik az  
ő leányához, a kinek dúsgazdag kérője van? Ha az ég összeszakad  
is, akaratomnak kell engedelmeskednie, vagy pusztulnia házamtól.

— Árulónak csak nem adja leányát?

— Meggondolta-e kend, mit mondott, mert ezért nyelvét ve-  
szítheti, olyan tekintélyes embert rágalmazni. . . .

— Istmétem, hogy az öreg Bagyula rablók pártfogója, város  
pusztítója, rácoc jóbarátja. Lénárd pillantása összevillant a Vincéével,  
mintha helybenhagyását fejezte volna ki.

— No, emlékezzék szavaira, majd meglátjuk, helyén van-e  
kendnek úgy a szíve, mint a nyelve.

Ám befutotta a várost, hamarosan a hír, hogy Félegyházi  
Anikó éjnek idején Zsótérhez szökött s ott is hált. — Mint valami  
veszedelmes ragadó nyavajáról, — úgy suttogtak róla az em-  
berek. A tanácsnak jelentés tétetett, az eklézsia előljárói összegyű-  
lének, kriminális causának és stuprumnak bélyegezték az Anikó  
cselekedetét s mivelhogy az egyházi személyek és hozzátartozóik a  
jó erkölcsben és makula nélkül való tisztaságban exemplum gyanánt  
kötelesek tündökölni az egész gyülekezet előtt, mivel ha sok vesze-  
delmes nyomorúságokkal meglátogatott városunkban még az erkölcs-  
telenség is lábra kap, a szűzeknek ilyenén magukról való megfede-  
kezésükben: akkor aztán csakugyan elfordíthatja rólunk orcáját a  
kegyelmes Isten,» — — annál fogva kemény büntetést szabtak a  
szegény leányra, kinek egyedüli bűne — szerelme volt. Eklézsia-

követésre ítéltetett. Hiába erősködött Zsótér, hogy Anikó ártatlan, tiszta, mint a napfény. Bagyula Jancsi maga látta éjszaka a börtön ablakánál, maga zárta rájuk a kaput. Hasztalan állítá, hogy Anikó néki felesége, vagy olyan, mintha felesége volna, még inkább rontott a dolgon s rá is kimondatott a szentencia.

A rektor közel volt a megtévelyodáshoz. Így elborítani szégyenrel a fejét, melylyel boldogságukon tervelt, fáradott. Neki nincs is többé leánya, a ki volt, az meghalt, elveszett, semmivé lett.

Annyiban szelidítettetett az ítélet, hogy: «mivel az eklézsiának nagy tekinteti vagy on az rektor urra, tetszett az eklézsiának, hogy az a mód tartassék meg az eklézsia követésében, hogy az maga ruhájában kövesse, de az igen szurkos legyen, hogy gyászhoz hasonló legyen; továbbá nem azon a helyen álljon, a hol a több eklézsiakövetők állanak, hanem a maga székiből és nem vasárnap, hanem hétköznap kövessen eklézsiát.»

Lénárd égve a szégyentől és bosszúságtól, sarkalta Vinczét, hogy tegyen jelentést az öreg Bagyula ellen, de a tanácsban kinevették a vádak at s megdorgálták keményen az ifjút, hogy ne hánytorgassa, elméjét becsületes emberek rágalmasásával, de sőt kövesse meg Bagyula Gergelyt, a legelső emberek egyikét, hogy tévedésből, álomból, képzelődésből oly rettenetes vádat formált ellene.

Mily nagy volt azonban tanácsos uraimék meglepetése, midőn a szentmártonkátai táborból egyszer csak megérkezik Vágó András alhadnagy a főgenerális Bercsényi Miklós parancsával, mely szerint: «Bagyula Gergely szenátor, mint aki régóta a ráczokkal czimborál, sok pénznek és marhának elrablója, községeknek a ráczokkal egyetemben prédálója, Magyarországnak ezen szoros időben árulója, menten elfogattassék, meglánczolva börtönbe vettessék, javai elkoboztassanak, családja a városból kiűzessék, magára nézve a fejedelem ítélete bevár andó lévén.

A gonoszság gyümölcse megérett. Bagyula Gergely börtönbe jutott. Lehullott az álarc a nagy farizeusról, a tekintélyes szenátorról. Mint a városnak, a nemzetnek ellensége s a szabadságért támadt belső forradalomnak árulójára, kegyetlen büntetés várt reá. Az addig félelemtől elfogott lakosság most főnhangon kezdé hirdetni az öreg Bagyula bűneit, rác cimboraságát, gyanús nagy gazdagságát, éjjeli titkos kóborlásait.

Félegyházi Lénárd szíve csordúltig megtelt keserőséggel. Szerelme, álmái, reménye ronggyá tépve heverték a föld porában; mint mikor a villám keresztülhasítja a fellegek kebelét, úgy hatott rá az öreg Bagyula elfogatásának híre, az ő sötét sejtése valónak bizonyult.

Borbála leányasszony is álmatlanul tölti éjjleit, hő könnye omol selymes vánkosára. Utcára menni nem mer, nehogy arcába vágják az elkeseredettek, hogy ő az áruló leánya. Egyedül van otthon a bánattal, a szégyennel. Bátyja Jancsi — a longissimus — eltűnt atyja elfogatása után, ki tudja merre jár, ki tudja visszatér-e? Nincs senkije, a ki vigasztalná, pártját fogná. . . .

Végső, kétségbeesett lépésre szánja el magát. Az este barna fátyola alatt elhagyja a fényes Bagyula házat, remegve, mint a megriasztott őz, siet a homályos utcákon keresztül, egyenesen a Félégyházi lakására. Ott, mint a kit üldöznek, lélegzet nélkül csak beesik az ajtón, Lénárd előtt lerogy és esdekel: «én ártatlan vagyok, mentsenek meg!»

Az öreg rektor sötéten dörmögi maga elé: Van már a házamon elég Isten-verés, még újabbat vegyek hozzá? Lénárd azonban lehajlik s fölemeli, mint egy kettétört liliomot. Ne félj, én földrevert galambom, hiszek szavaidnak, életed az enyém, megvédem azt.

A közös, mély bánat szótlanágba fúl, csend üli a szobát, mint a siralomházat. Anikó elrejtőzött kicsiny kamrájában, holnap fog «eklézsiát követni». Óh, micsoda nap az a Félégyházi családra, hogy kell azt túlélni?

\*

Az éj mind szélesebbre terjeszti barna sátorát. Mintha a városban uralkodó nyomott hangulat benne volna a levegőben is, olyan nehéz, olyan fojtó az éjszakai sötétség.

Amoda a «kőrösi úton» egy kocsi halad kifelé a városból, csendesen, szó nélkül ülnek rajta az utazók, mintha rabot szállítának. Csakugyan is, a kocsin Félégyházi Anikó ül, meg Zsótér Vince és egy barátja. Futnak a gyalázat elől. Zsótér némán öleli át kedvesét, mintha féltene az éjszaka szellemétől. Értjenek csak egyszer haza az ő szüleihez, jöhet utánuk akár egy tábor, szerelmét, üdvét, menyasszonyát nem adja.

A kocsis hajt, a tavaszi éj nedves lehellete odatapad ruháikhoz — mert tavaszodóra vált már a természet — fenn a hallgató nagy éj, lenn az alvó föld, köröskörül csönd, talán a menekülőök szíve dobogását is hallani.

. . . De mi az, minő zaj közelg Kőrös felől? . . . . Emberek mozgása, lovak dobogása kűszálja meg a szent csöndességet. . . . Könyörületes ég, kik lehetnek azok? Fordúlj meg kocsis, jó barát nem közeleghet alúlról, ha közjük érünk, veszve vagyunk. Csak vissza, a mily hamar lehet. Gyors ügetésben lovasok tömérdeksége jön a távolban, mindközelebb a városhoz.



A menekülők halálos félelmek közt visszajutnak Czeglédre. Az utánuk jövő sereg megáll a város alatt s akkor Zsótér Vince megismeri a Bagyula Jancsi hangját, a mint a rác hadat rendezi. Egy csapat kerüljön le a «pesti út»-ra, egy a «szolnoki»-ra, négy felől rohanjunk az alsó városra s ott mindenekelőtt a börtönből az öreg Bagyulát kell kiszabadítani.

Zsótérnak elég volt ennyit hallani, gyorsan siettek be a szerencsétlen város utczáin, felköltik a Félégyházi családot, föl a szomszédokat. Míg sebbel-lobbal sűrögnek a védelemre, egyszer csak megkondúl a torony harangja, bajóslatú lármával riasztva föl az alvó népet. Rémülve ugrálnak ki ágyukból az alvó polgárok, ki mit kezébe kaphat, azzal siet a templomhoz.

Most felhangzik a rácok üvöltése, négy felől rohannak kivont gyilokkal s hogy könnyítsék az ádáz munkát, néhány házat felgyújtanak itt is ott is, világítónak. Nagyokat faldos a láng a sötétségből s megvilágítja a tornyot is, hol valaki folyvást veri félre a harangokat. Vajjon ki lehet az? Szitok, zaj, sikoltás, rettenetes zűrzavarba vegyül, a jajgatás égig hat. A templomba menekült gyöngébb nép énekel, olyan szomorúan zeng a szent boltozatok alatt a zsoltosma: «Te benned bízunk eleitől fogva», mintha csak temetés volna. Temetés is van, egy város temetése. A polgárság erősebb fele a templom kerítésében fogott védelmi állást, kinn a ráczság zúg, pusztít mint a zivatar. Vágó András hadnagy ott viaskodik néhány hajdújával, de micsoda az a vad csorda sokasága ellen?

A harang egyre zúg, mintha ítélet napja volna, a magasra szökellő lángok világánál fölismerik a kerítésben levők a toronyban Anikót, ki mint valami tünemény, magasan a pusztulás fölött ki-kihajol a torony ablakán, mintha szemével keresne valakit, aztán csak újra zúgatja, veri félre a harangokat. Így «követ eklézsiát.»

Zsótér biztatva, bátorítva jár a teplom udvarán, rendezi a védelmet az öreg Félégyházival, a ki az elsők közt van s mély elbűsultában véres fővel veri vissza a kerítésre, rontó ráczokat. Olykor-olykor mind a két férfi föltekint a magasba, mintha azt gondolnák, hogy Anikó onnan már nem is jön a földre, közelebb van az éghez. Lénárd már kétszer vette célba Bagyula Jancsit, de mindanuyiszor elhibázta, mintha valami más sors volna föntartva a longissimus számára.

Egy csapat rác a börtönöket kutatta föl, meg is találták, a kit kerestek, az öreg Bagyulát fölakasztva az ajtó sarkára. A vén bűnös végrehajtotta magán az ítéletet. Ez a körülmény csak növelte a támadók dühét. Mint veszett fürgeteg rohantak a nagy kapunak, hol

a rektor a bátrabbakkal állt, készen a halálra. Puskaropogás, fejszék csattogása közt betörik a kapu, a vad nép előzönlí a templom udvarát, tiporva mindent maga előtt.

Csitt csak! Mintha a toronyból kiáltás hangzanék. Csakugyan, Anikó segélykiáltása. Mint a bőszült oroszlán rohan Zsótér a lépcsőkön föl, szeme szikrákat hány a sötétben, odafönn találja Bagyula Jancsit, a mint a leányt húzza-vonja lefelé. A düh végig cikáz lelkében, ereiben lángol a vér s fölkapva az áruló fiát, mint egy macskát kidobja a torony ablakán, alant a gyászos föld issza gonosz véréét.

Most a menekülésre gondolnak. De hogyan vigye, hol vigye ki Anikót. Óh, magasságos Isten, küldj tanácsot! Megjött a tanács hamarosan, a mint a lángok végigszaladtak a templom-tetőn, majd fölkapaszkodtak a torony födélzetére. Kimenni innen: az bizonyos halál, míg ide az égő födél alá nem jön senki. Meghúzódtnak a torony közepén, remegve a veszélytől, de bízva a Gondviselésben. A templomi ének elhallgatott, asszony, gyerek-népség sikoltva riadt szét s nem egynek szívét veré át a rác gyilok.

Recsegve omlott le a tetőzet, ám a fiatal pár megmaradt az égő kemencében. A tűzbe borúlt templomtól a rácok is elnyargalának, pusztítva, rabolva járták be a város utczáit s csak hajnalhasadéskor hagyták oda zsákmánnyal megrakva a hamvaiba borúlt helyet, mely szívet-szakasztó módon nézett ki.

Félegyháziné és Bagyula Birike a pincében tölték az iszonyú éjt, rettegve, sírva imádkozva. Reggel, hogy meglátták a pusztulást, szó nem jött ajkaikra, némán borúltak egymás nyakába, de mikor Lénárdot látta a leány, mégis az öröm fénye villámlott át szívéen. Zsótér is, Anikó is megérkeztek a kiállott halálos félelmek után s anya, fiú, leány mind összeborúltak a bánatban, mint egy gyász-koszorú.

Csak ő hiányzott, a rektor. A mint a holtakat szedték a templom-udvaron, ott találták épen Bagyula Jancsi mellett feküdt, a tisztes ember nemes keblét golyó járta át, ott folyt ki vére az Isten háza előtt.

Aztán eltemették jeltelen sírba, később elfeledték az idők folyamán azt, a ki életét egyháza, városa védelmére áldozá. Krónika sem beszél róla, hagyomány sem adja ajakról-ajakra a derék ember nevét, én egy ütött-kopott könyvben olvasám, hogy: «Félegyházi, a rektor, megöletett a templom kerítése előtt a rácok által 63 ceglédi emberrel együtt 1709. márczius 21-én.»

## Esti ének.

Saját dallam.

Most nyugosznak az erdők,  
Ember, állat és mezők,  
Mind e világ pihen.  
De nékem nincsen nyugtom,  
Mig hálám be nem nyujtom,  
Tenéked én jó Istenem!

Óh nap, te fényes tündér,  
Az égről hova tűntél?  
Éj szárnya befedett.  
Nem ragyogsz e világon,  
De föltámadt világom:  
Jézus, az örök szeretet.

Reám borul az éjjel,  
De biztatnak reménynyel  
Ott fenn a csillagok.  
Ez lesz, hiszem, a sorsom:  
Rám borul bár koporsóm,  
Újabb reggelre virradok.

A test nyugalmat áhit,  
Leveti ő ruháit  
Halandóság jelit;  
De Jézusom az égbe'  
Öltöztet dicsőségbe,  
Ha végóráim elközelit.

Munkámat béfejeztem,  
Már örömmel lefekszem,  
Lehajtom én fejem.  
Vigadj szívem, így lész majd,  
Ha levetek bút és bajt,  
S a büntől megmenekedem.

MenjeteK nyugovásra,  
Édes szunnyadozásra,  
Ti elfáradt tagok!  
Fön majd az óra s nektek  
Ágyat a sirba vetnek,  
Hogy békén ott nyugodjatok.

Szemem immár bezárul,  
Almodom szebb hazárul,  
Hol kihajnalodom.  
Addig Isten kezében  
Semmi sem árthat nékem,  
Én kegyes őrző pásztorom.

Atyám, állj mellém, kérlek,  
És szárnyaiddal védj meg,  
Takargass édesem:  
Ha az éj búbajt hoz rám,  
Angyalid által hozzáim  
Szólj így: ez az én gyermekem!

Ti is távol s közelben,  
Akik szerettek engem,  
Békén pihenjeteK!  
A sötét éjszakába'  
Az Úr világossága  
Örködjék hűn fölöttetek!



## Kétféle szegénység.

*Szegény a nagy gazdagság mellett.* Így beszélnek az emberek a fősvényről és tökéletes igazuk van. Az elmében vagyon a gazdagság és szegénység. A ki többet nem kíván, gazdag. A ki folytonfolyvást több után sóvárog, szegény. Valamit nem kívánok, mindaz megvayon birtokomban s amennyi kívánságom, ugyanannyi fogyatkozásom. A fősvény sohasem mondja: elegem van. Szegény a zsu-gori a sokja mellett, mert a mije van, úgy bírja, mintha nem az övé volna. Csak annyit bir kincseből, hogy láthatja, de ehhez hozzá juthat a szegény is s a pusztá látásból meg nem él. Más ember javát látnom nem tiltatott meg nékem, de hozzá nem nyúlhatok, mert nem enyém. A fősvény a tulajdon jószágához sem mer nyúlni. Az arany az ő Istene. Ezért a fősvénynek a maga javából nincs több haszna, mint nékem az idegenéből. Oly szegény ő, hogy maga sem magáé. Hasonlatos a pókhoz, ki midőn a legyek ellen hálóját szövö, önönmagát emészti. Úgy emészti, öli magát a fősvény, a midőn a maga életéről szorgalmatoskodik. Mije lehet annak az embernek, aki maga sem magáé. Többet ér és kedvesebb ennél a szegénység. A mikor sem gondunk, sem kívánságunk nincsen. Hisz az Isten ma is ad napról-napra kenyeret, sokszor csudálatosan, a midőn ember nem is gondolná. Ád nyugasztaló fedelet, ruházatot és mindent, a mi szükséges. A mit a mindennapi életen fölül ad, adj abból viszontag te is másoknak, eledelt, öltözetet. A fősvény azt hiszi, hogy a mije van, a maga munkájával, izzadásával szerezte, sajnál abból egy fillért is mástól. Kaparj kurta, neked is lesz! — ez az ő mondása. Holott Isten akarata nélkül egy búzaszem sem jutott az ő csűrébe s egy pénz sem az ő ládjába. A bölcs és igaz keresztyén mindenét ajándéknak tartja, a melyet Isten adakozó keze az ő buzgó imádságára juttatott néki, miért ne adna hát ajándékot az ajándékból? Úgy tekinti, mint kölcsönkértet, a melyen nem Úrrá, csak sáfárrá tétetett. Ha a te szívedet nem ragasztod földi javaidhoz és kész vagy tőlök Isten kívánsága szerint bármikor megválni; ha midőn kárt vallasz, csendes lélekkel szenveded és úgy tész, mintha az, a mit vesztettél, sohasem lett volna a tiéd; ha Jóbbal igaz alázatos szívvel így szólsz: «Az Úr adta, az Úr vette el is, legyen áldott érte szent neve», — úgy szegény vagy te, ha szintén ezernyi kincsed volna is. Az idő szerint való jók soha nem ártalmasak a léleknek, ha ember hozzájuk nem ragasztja a szívet. A fősvény mindenképen szegény, mert vagonának se testi, se lelki hasznát nem látja. Az igaz keresztyén ember szegénynek tartja magát, de szegénységéből áldás fakad mind magára, mind embertársaira.

Sz. F. J.

## Nádasdy Ferkó, a bécsi deák.\*

(Történeti kép a XVI. századból.)

Családi körben a sárvári várkastélyban csak Ferkónak hívták. Gróf Nádasdy Tamásnak, az első evangélikus nádornak, a kiváló magyar főúrnak volt az egyetlen fia. Bécsi diák korából mondok el egyet-mást s ifjúkori leveleiből közlök egyes szemelvényeket, melyek méltók arra, hogy minden magyar ifjú tanuljon és példát vegyen belőlük.

Nádasdy Ferkó hét éves korában elveszítette jó édes atyját, a ki 1562-ben halt meg. De drága örökséget kapott osztályrészül abban a buzgó, vallásos evangéliumi szellemben, mely családi otthonukba uralkodott.

Özvegy édes anyja, a kit családi nevén Kanizsay Orsolyának hívtak, Ferkót tizenegy éves korában nevelőjével, Sibolti Demeter evangélikus lelkészszel felküldte Bécsbe, hogy ott a német nyelvet és a magasabb társadalmi műveltséget a királyi udvar közelében gyakorlati úton sajátítsa el.

A serdülő gyermek ifjút, amerre csak járt, már az apja érdemeért is szívesen fogadták mindenütt. Miksa király előtt többször volt kihallgatásou s ilyenkor anyjának több fontos családi és birtokügyét ő terjesztette elő. Az ifjabb királyi hercegek pedig gyakran meghívták játszótársul. Együtt vadászgattak Bécs-Újhelyen. Egy alkalommal pedig színdarabot is adtak elő az udvarban, a melyben neki egy pogány-istenasszony szerepét kellett elvállalnia.

Ferkó élénk részt vett a bécsi társadalmi életben. Nem csak az itt tartózkodó magyar főurakat, hanem az osztrák nemesi családokat is meglátogatta. És a polgársággal, házigazdájával s ennek barátaival is szívesen érintkezett. Többször rendezett anyja kívánságára vendégséget is, melyre majd polgárokat, majd a főúri családokat hívta meg.

Nagyon érdekes volt ekkor az osztrák fővárosnak vallásos élete is. I. Ferdinánd király nem szerette az evangélikusokat. Mégis ezek vallását követte környezetének a java része. Így elsősorban az ő bizalmasa és jobb keze, a nádor, Ferkó atyja. A királyi kancellária titkára is, Fejértói János már 1551-be írta Zürichbe Bullinger Henrik lelkésznek, hogy gyermekkorá óta vallja az igaz evangéliumot és a pápistaságot egyaránt gyűlölő több más hivataltársával együtt szeretne az udvartól szabadulni. Nem hiába írta hát a pápa követe

\* Mutató a Luther-Társaság kiadásában megjelent «Konfirmációi Emlékkönyvből.»

Rómába, hogy Ferdinánd tanácsosai, ki titkon, ki nyilván, de majd mindnyájan lutheránusok.

És a miről egész Európa beszélt és a mi a királynak is leginkább fájt, Miksa trónörökös, Nádasdy nádornak bizalmas jó barátja is nyíltan az ágostai hitvallást mondotta igaznak és kevés híja volt, hogy forma szerint is át nem tért az evangélikusokhoz. Később mint király is megvetette a pápista szertartásokat és két szín alatt vette az úrvacsorát.

Pfanser Sebestyén udvari lelkész a bécsi királyi palota mellett az ágostonrendűek templomában egy ideig egészen evangélikus módon tartotta az istentiszteleteket. — De Ferdinánd ezt csakhamar eltiltotta. Azt azonban nem akadályozhatta meg, hogy az osztrák főnemesek, a kiknek nagyobb része szintén a reformáció pártján volt, bécsi magánházaikban evangélikus istentiszteletet tartsanak. Így Salm gróf és Polheim, Auersperg, Liechtenstein bárók házaiban szoktak az evangélikusok összegyülekezni.

Megtették ezt a magyar főurak is. Bornemisza Péter, a későbbi evangélikus püspök is bécsi tanuló korában 1553. szállásán prédikált az odagyülekezett magyarok előtt.

Evangélikus ifjak ekkor nagy számban tanultak Bécsben. Nem csak az egyetemen voltak protestáns tanárok, mint a magyar Erdősi Sylvester János, hanem az osztrák rendeknek egy külön evangélikus középiskolájuk is volt, melyet nagy számmal látogattak a magyarok. Itt tanult például Majláth Gábor, Ferkó unokabátyja, nevelőjével Makarius Józseffel, a ki oly nagy tudós volt, hogy görög nyelven is levelezett.

Mikor Ferkó Bécsbe került, akkor már Miksa ült a trónon, a ki sokféleképen kedvezett az evangélikusoknak. Olyan világ volt akkor az osztrák fővárosban, hogy Orbán püspök a pápista templomok üressége miatt elkedvetlenedve lemondott és hat éven át (1568—74.) nem is volt Bécsnek püspöke.

Ilyen viszonyok között tehát Sibolti, az evangélikus lelkész, Ferkót Bécsben is bátran nevelhette az evangélikus hitben. Istentiszteletre eljártak valamelyik osztrák főnemes házába. És a bécsi magyaroknak, ha más nem, akár Sibolti is mondhatott prédikációt.

Tüntetőleg és kihívólag azért nem viselkedtek. Megtörtént, hogy társalkodás közben a királyi hercegek azt is megkérdezték Ferkótól, hogy mint tetszik neki a mise? Tanítója tanácsára csak annyit felelt, hogy «az Istent minden nyelven jó igazán dicsérni és miképen a pap teszi az oltárnál, méltó neki mindenkor és mindenütt



hálákat adni». Bátran mondhatott volna Ferkó többet is e tárgyról, Miksa király nem haragudott volna meg érte.

Ferkónak és tanítójának Bécsből írott levelei igen becses és majdnem legrégebb emlékei a magyar evangélikus ifjak XVI. századbeli nevelési módjának.

Alaptörvényük volt: «Az Úrnak félelme feje a bölcseségnek» (Péld. 1. 7.). És e bölcsesség örök forrása a Biblia. Naponként olvasták a Szentírást. Ferkó leveleiben sokszor fordulnak elő bibliai idézetek s rendszeren megszokta említeni, hogy melyik szakaszt olvasták az illető napon. Így írja például anyjának 1568. január 28-ikán kelt levelében: «Ma is tanulám az Isten könyvéből, az bibliából, Salamon 2. könyvének I. részéből, hogy minden ez világi dolgok hívságok, azért senkinek nem kell valamin fölöttébb igyekezni, hanem csak az Úr Isten igéjének tanulásán és annak megtartásán.»

A Bibliában való jártassága hittel és bizalommal töltötte el már gyermeki szívét is. Mikor egyszer vízáradás idején veszedelemben forgott és anyja felettébb aggódott miatta, e szép szavakkal nyugtatja meg 1569. márczius 7-én kelt levelében: «Hála legyen az Úr Istennek, minden veszedelem nélkül ide jutottunk, mert nem nehéz azon Istennek az kevés vizekből kiszabadítani, ki mikor akarja, az tenger habjai közül is kiment.»

Minden napot és minden dolgot imádsággal kezdtek és végeztek. Tudta, hogy édes anyja otthon a távolban naponként imába foglalja egyetlen féltett fiát. De ő is forró imádságban kéri Istent, hogy távoztassa el anyjától a sokféle betegséget, mely őt gyakorta kínozta. Az előbbi levélben írja ezeket is: «Tudom, hogy te kegyelmed mi érettünk sok imádságot ont Isten eleiben; én Isten kegyelmességéből azon leszek, hogy kegyelmed érettem való imádsága hijában ne legyen, hanem hogy én bennem nevedjek az isteni félelem és az nálam nagyobbakhoz való tisztelet és engedelmesség.» És mikor arról értesül Ferkó, hogy anyja betegsége miatt nem írhat, sietve vigasztalja: «Éjjel-nappal tiszta szüből kérem az Úr Istent hogy meggyógyítja kegyelmedet.»

Az egyházi ügyek iránt már korán érdeklődött. Mint Erdélyből Bécsbe érkezett hírt azon frissiben közli 1568-ban anyjával, hogy János király fia zsinatot tartott s ott «az Blandrata nevű eretneket, ki az szentháromságot tagadta, Isten által meggyőzték minden pártosaival együtt.»

De nemcsak a vallási, hanem a többi tárgyakat is kedvvel tanulta Ferkó. Többször írja haza: «Minden nap tanulok mind deákul, mind pedig németül, az mester is jó kedvvel tanít.»

Egyik füzetét németkereszturi kastélyukban feledvén, Bécsből is visszaírt érte. «Ott nekem egy könyvem maradt — írja — mely nincsen hártvába kötve, hanem csak két árkus vagyon összekötve, melyen írtam is immár, kérem kegyelmedet, kerestesse meg az én házamban és küldje fel, mert nem lehetek nála nélkül.»

Sibolti mester sokat adott arra, hogy tanítványa a társas életben s különösen az udvarral való érintkezésben is megállja a helyét. Az özvegy Nádasdynéhez írt levelében maga mondja el, hogy milyen tanácsokat ad a fiának.

«Semmi nagyobb gonosz erkölcsét uramnak — írja Ferkóról — nem ismertem. Eleibe adtam, hogy midőn az utcán megyünk, vagy otthon vagyunk is, ha mikor főembert lát, vagy vén embert, elibe főveget vessen az ő gyermek voltáért, noha úr, mert mind az Isten, mind a világi tisztesség azt kívánja. Azután hogy nyilván szóljon bátorsággal az embereknek, de úgy, hogy a nyelve előbb ne vegye az elméjét és az mit szól, jól meggondolja. És hogy jártában, keltében ember módra hordozza magát, szépen járjon, kétfelé és eleibe nézzen, az fejét a földre le ne hajtsa. Ő felségek előtt ne sántikáljon, se az ajakát ne czuczorgassa.»

«Az fő uraimnál ismerkedjék, örömet szóljon, víg kedvet, vídámságot mutasson. Mindennek, az ki megérdemli, térd és fejhajtással szolgálatát ajánlja. Az udvari népet, ha oda megyen, ha eljön is, azon módon tisztességesen köszöntse, miképen szokás az udvarban. Mert nem csak a fejedelemmel való kézfogásban, de még egymás között is az emberek credentiát tesznek kezekkel. Ezeket én minden nap elébe adom, meg is olvastam régen még ennek eleitte neki.»

Siboltinak is van ugyan egy kis panasza, hogy Ferkó néha elfelejtkezik. De erős bizalmát fejezi ki, hogy az Úr Isten napról-napra minden jóra vezérli a fiút és megtartja szegény, nyomorult szentegyházunknak épületeire.

Mesterének e fáradozásáért Ferkó is hálás volt. Igazán szép és ilyen főrangú ifjak szájában vajmi ritka nyilatkozat, melyet ő 1568-ban arra a hírre, hogy az eltávozott Sibolti szükségben van, Bécsből írt anyjának. «Kérem kegyelmedet, — írja — hogy megtekintvén az ő munkáját és jámborul való tanítását, tudakozzék meg róla, ha valami nyomorúságban van és ne hagyja kegyelmed; mert bizony ha az Úr Isten megtart, egy mesteremnek sem akarok háládatlan lenni, mert Isten megbüntetne s emberek előtt is szidalmamra lenne én nékem.»

Ilyen jó szíve volt Ferkónak a jobbágyok iránt is, a kik min-

díg hozzá folyamodnak, ha a nádornéval valami ügyes bajos dolguk volt.

\*

Ilyen ifjúból azután, nem meglepő, ha derék hazafi és egyháznak is erős oszlopa vált.

Mint a nagy uradalmak egyetlen örökösének korán ki kellett lépnie a nyilvános életbe. Egyházi, világi ügyekben ő intézkedik igen korán.

Még csak mint 16 éves ifjúhoz folyamodik hozzá a mosonyi városbíró 1571-ben, hogy mivel Csepregen két papja is van, az egyiket Rusa Imrét engedje át nekik. 1579-ben ő tiltakozik az ellen, hogy Draskovich győri püspök az evangélikus lelkészeket zsinatra czitálja Szombathelyre. 1591-ben ő hívta össze a csepregi colloquiumot. És az ágostai hitvallásnak erélyes védelmezője volt egész uradalmában.

Mint hős és nagyvezér is nagy szolgálatot tett hazájának. Testileg is oly erős volt, hogy egy kézzel felkapta a törököt. Vitézségeért őt magát is tréfásan fekete bégnek nevezték.

A világi pályán mint Vasmegye főispánja és királyi főlovászmester szerepelt. Továbbá zászlós úr és gróf volt. Evangélikus hite állt az útjában, hogy Rudolf-korában többre is nem vihette a dolgát.

Egyik csatából a másikba indult, egyik győzelmet a másik után aratta. Hatvan alatt sebesült meg s ennek következtében húnyt el otthon Sárvárott 1604. január 4-én.

Lékán temették el, hírneves udvari papja, a tudós Magyarai István mondta felette a halotti beszédet. Gyönyörű szavakkal emlékezik meg hitbuzgóságáról. Ő igazán és híven betöltte az egyetemes papság szép tisztét. Ha prédikátora épen jelen nem volt, ő maga olvasta háza népe előtt a Bibliát.

Egy alkalommal a pápa követe hatvanezer forintot ígért neki, melyet rögtön kifizet, ha áttér a pápistákhoz. Nádasdynak a haja szála is felállott a sértő merényletre s azt felelé: «Legyen a te pénzed a te veszedelmedre!» Ezt az esetet is maga Magyarai említi, ki nek maga Nádasdy beszélte el.

Akkor élte egyházunk aranykorát, mikor ilyen ifjai és ilyen hősei voltak.

Hazám ifjúsága! A gazdag és hatalmas nádor fia a dicsőség magas polcán sem szégyenlette Krisztus evangéliumát, hanem Isten hatalmának tartá minden hívőnek üdvösségére és a kísértések között is hű maradt mindhalálig.

Kövessétek a példát!

PAYR SÁNDOR.



## Dal a bibliáról.

A „Mustármagból.”

*Hol nincs a polcon biblia,  
Üres, kietlen ott a ház,  
Könnyen bejut Sátán oda  
S az Úr Jézus ott nem tanyáz.*

*Nyisd azt föl minden reggelen,  
Csüggj hitttel mindenik szaván,  
Merülj belé figyelmesen,  
Olvasd, kutasd nap, éjszakán.*

*Azért hát ember, bárki légy,  
Egy-két filléred csak kerül,  
Egy bibliát sietve végy  
Az ördög ellen fegyverül.*

*E könyv erőt ad és vigaszt,  
S ne bánd, ha int, ha néha bánt  
Paizs gyanánt használjad azt  
Örömbé, buba egyaránt.*

*Szeresd e könyvet s úgy tekintsd,  
Mint földi élted támaszát,  
A mely, ha sirodig kísért,  
Számodra nyit új, jobb hazát.*

Németből.

VARGHA GYULÁNÉ.\*

## Megnyugvás.

*Miért ne szállnék szembe én a bajjal?  
Hiszen az Úr hatalma küldi ránk;  
S én kérhetném-e számon tiszta ajkkal,  
Mért, óh miért tevéd ezt jó Atyánk?*

*Mint a madár, mit anyja szárnya fed be,  
Bátran hajtom ölébe én fejem;  
S ha száz halál jön is felém ijesztve,  
Mig él hitem, enyém a győzelem.*

*Szelid galamb emelkedik magasra . . .  
Úgy száll imám a csillagok felé,  
S ha ér hozzád, óh mindeneknek Atyja!  
Rebegve hull szent trónusod elé.*

\* A mult héten egy Németországban vásárolt Uj testamentumot kaptam ajándékba. Egy könyvjegyzéknek szánt lap volt belé téve, azon olvastam ezt a verset. Megpróbáltam lefordítani azzal a forró óhajtással: bár sok magyar nő akadna, aki egy kis papírlapra leírva azt, bibliájába tenné jelül, hogy olvassa is a bibliát.

*Vedd kedvesen szívemnek áldozatját,  
Ki bensőmnek mélyét is ismered,  
S imádvá én, téged, világnak Atyját,  
Megnyughatom, ha áld, ha ver kezed.*

(*Sjöberg Erik után.*)

*K. és B.*

## Öreg Rákóczi György fejedelem végrendelete.

Öreg érdemes fejedelmünk válni készült a földtől és benne valóktól. Érezé, hogy napjai megszámláltattak s közel az óra, a mikor az ő felséges Ura széke elé szólítja: «Adj számot a te sáfárkodásodról! Miként munkálkodtál reám bizott javaimban?» E világnak fia, ha ezt a belső századot hallja, csak még jobban eltemetkezik a föld szerelmébe. Rövid az idő, csak napok, talán csak órák vannak hátra, siessünk, éljük föl gyorsan örömeink maradékát. Ha elmulasztjuk, ez az idő többé vissza nem tér, és a sírnak éjjelében nincs vidámság; enyészet, komor ború uralkodik ottan.

A Krisztus lelkéről lelkezett keresztyén másképp vélekedik. Magába száll s elhatározza, hogy bölcsen felhasználja a neki engedett kegyelmi időt. Megbékél atyjafiával, míg vele úton van, hogy él-tének napja le ne szálljon az ő haragjukon. Szamba veszi minden percét, botlását s fohászokodik az Úr segedelméért. Lelke a bűnbánat és alázat köntösébe öltözik, hogy kedvet leljen Istene előtt. A föld nem ragadja magához többé semmivel, szeme a mennyen csügg, a hová örökös lakásra készül. Érzi, hogy e világból a mit birt, az mind nem ér semmit, nem segít rajta. Minden birodalma, ereje az igazi hit, a melynek szárnya fölemeli a földről.

Ilyen hű és okos keresztyént ismersz meg édes olvasóm öreg Rákóczi György fejedelemben, a kinek végrendeletét alább közlöm. Nem az egészet, az apró részleteket, hogy mit, mifélet hagyott cse-lédjeinek, mikép osztotta el birtokait, — hanem az elejét, a melyben vallásos lelkét mintegy kitárja Istene előtt, s nekünk példát a ma-gunkba térésre. Hatalmas ember volt, országok, népek ura, tenger-nép és vagyon a pálcája alatt, az Úrral szemben érzi gyarló voltát s alázkodva járul szentséges színe elé. De oly világos, egyszerű, megkapó irás az egész, hogy kár magyarázni. Imhol van olvassátok édes feleim a magatok szemével.

### *Rákóczi György fejedelem végrendelete.*

«Meggondolván az úr istennek amaz igen igaz, változhatatlan mondását: por vagy s porrá kell lenned, én is, mint halandó s órá-

ját nem tudó ember, nem akarván utolsó órákra az én rendelésemet beteges és fájdalmas, erőtlen állapotomra halasztani, hanem most az én irgalmas, kegyelmes istenemnek igen kegyes engedelmeiből türehető egészséggel s ép elmével birván: akarom, hogy az én istenemnek nagy, kibeszélhetetlen, minden érdemem nélkül velem tött sok szép áldásairól, szerelmes, édes feleségem, kivel az vénségre is tisztességesen, egyenes, igaz szeretettel érkeztem s engem még eddig meg nem búsíta, gyermekim között is holtom után való dispositiómat végbe vigyem.

Mindeneknek előtte azért áldom és dicsérem az irgalmas istennek nagyságos, méltóságos, felséges nevét, ki az eleimet kicsinből nagyra s engemet is az ő ingyen való irgalmából igaz idvözítőnk evangeliomi vallásában engede születnem ez nyomorúságos mulandó világra, nemcsak ép kézzel, lábbal, elmével, de még külső jókkal is annyira megáldott, hogy azt az nemzetem közül senkivel ez ideig azt nem cselekedte, arra is erőt, segítséget és értéket szolgáltatván, az idegen nemzetek között is kedvességet szerezvén, mind az ő isteni tiszteletinek terjesztésében, oltalmazásában, az én szegény, elpusztult s fogságra jutott hazám s nemzetemnek is segélnem engedett volt és életemnek minden idejében kegyelmes, irgalmas gondviselőm lévén, sok gonosz akaróimnak bosszúságokra előmenetellel látogatott s azoknak uraságok alá nem adott, sőt ápolt, az ő jó tetszése szerint azoknak személyét kevesétette s engemet megtartott és az rendelésének is végben vitelére reá segített; bízván azért igaz hitünk által az én Jézus Krisztusomnak érettem keserves kínszenvedésében, drágalátos szent vére ontásában; ajánlom lelkemet az ő szentséges kezében, testemet az földnek az jövőendő feltámadásuak bizonyos és csalhatatlan bizó reménységgel, hogy az én szemeimmel meglátom az jövőendő ítéletben az én érettem szenvedett édes Jézusomat és lelkem testemmel egyesülvén az örökké való boldogságban minden idvezüendő hívekkel együtt amaz örökké való hazát, ingyen énekelvén: szent, szent, szent az ő neve mind örökké. Ámen.

Édes atyámfia, szerelmes feleségem, tégedet is az úr istennek gondviselése alá ajánlak; az a mindenható isten, ki oltalmazásod volt, az én holtom után is mutassa meg rajtad úgy az ő áldását s oltalmazását, élhess az ő tetszése szerint idvösséges, csendes, nyugodalmas életet minden háborgatóid ellen, ha kik találtatnának is, és szégyenítse meg azokat, téged pedig magasztaljon fel azoknak bosszúságokra. Nekem penig megbocsáss, ha mit együtt laktunkban vétetem volna is; mert én is csak ember voltam; arról bizonyoságot teszek az Isten s az ő szent angyalai előtt, mitől fogva az úr isten



összehozott bennünket, se szebbet, okosabbat, gazdagabbat s akármi dicséretre méltó személyt nálodon kívül nem láttam, néztem, s hozzád igaz tökéletes szeretettel voltam. Köszönöm édesem, az te én hozzám igaz szeretetedet is, kit mind jó s gonosz állapotomban bőségesen te hozzám bőségesen megmutattál, kiért az menynek, földnek teremtő istene mind lelkedben, testedben áldjon meg, s jövődöben is az örök dicsőségben egymással egyesítve is dicsérhessük az mi jó istenünket, az úr Jézusért adja úgy.

Titeket is Rákóczy György és Sigmond, kedves fiam, ki enge-  
met soha meg nem búsítottál, ajállak az mindeneket bölcsen igaz-  
gató úristennek oltalma, gondviselése, szárnyai alá, legyen az úr ti-  
veletek is úgy, az mint én velem volt, kit bizonynyal ígérhetek is,  
csak az úr istent féljétek, szent tiszteletét két kézzel oltalmaztátok  
s terjeszszétek, mind világi javaitoknál azt feljebb becsüljétek, s ol-  
talmaztátok s érte szenvedni, mindenre készek legyetek.

Igaz és egymást értő, atyafiúi szent szeretetbe éljétek, az anyá-  
tokat megböcsüljétek, szavát fogadjátok, semmivel (úgy áldjon meg  
az isten benneteket) meg ne búsítsátok, szomorítsátok s tőle hall-  
gassatok. Megtapasztalt igaz híveiteket, jámbor szolgáitokat megbe-  
csüljétek; az igazságot szeressétek és kövessétek, az szegén községet  
is istenesen s mind alattatok valókat igazságosan birjátok és igaz-  
gassatok; kinek-kinek az mennyire a gyarló természet engedi, kinek-  
kinek az ő igazságát adjátok meg. Én benneteket isteni félelemben,  
jó erkölcsben igyekeztelek az anyáttal együtt nevelni, oktatni,  
tanítani s jó állapotban hagyni. Kérlek az istenért benneteket s atyai  
hatalmammal pedig parancsolom, mindenekbe s mindenekhez viseljé-  
tek úgy magatokat és éljétek úgy, hogy ha szinte az én holtom után  
való böcsületemnek őrzői, cselekedeteimnek az miben istenesek s  
jók voltak követői, őrzői nem akarnátok is lenni, az nagyatyátokéra  
s böcsületes nemzetünk hírére nevére s az magatokéra is legyen  
tekéntetetek és ne legyetek elvesztői, megmocskolói, hanem inkább  
nevelői, az miben az úr isten nektek is módot fog mutatni.

El is hittük bizonynyal, titeket megáld az isten, ha azt követi-  
tek megtartjátok: concordia res parvae crescunt, discordia matimae  
dilabuntur.

Kegyelmetek is, egyházi tanító uraim, mind közönségesen  
együtt egygyen, mind mellettünk forgolódókkal együtt, sőt az egész  
szent gyülekezetet az én nemzetembe letelepítettet, istennek min-  
den fiait, leányit, igaz hithéli társaimat, az úr Krisztusbeli atyám-  
fiai (kérem) nekem minden fogyatkozásomat megbocsássa kegyel-  
metek, támasszon az nagyhatalmu isten az én holtom után is mind

igaz evangéliuma, idvezítőnk hitének, vallásának oltalmára, szegény elpusztult, fogyatkozott s elkeseredett nemzetünk szabadságának is őrzésére olyakat, kiknek vigyázások, serény gondviselések által, ha szinte nagyobbra nem terjedhetne is mind lelki testi szabadsága, ottan csak az mostanit őrizvén, tarthassák meg. Intjük az istenre s kényszerítjük is lelki üdvösségére kegyelmeteket, legyen vigyázó, serény, oktató, egymás értő, egyesek, okosak, szemesek, mert féltő, az első tévelygések az utolsó gyászok ne legyen, ha ezt nem kezdené kegyelmetek követni.

Ti is, tanácsúr híveink, az országnak minden rendbéli lakósi, jámbor, igaz, becsületes, minden rendbéli hű szolgálóm, kicsintül nagyig, énnekem megbocsássatok, és az én fogyatkozásimat megengedjétek, mert hol néha az kevés érték, előre való vigyázás és jövendőkre is való elmélkedésünk miatt, ha mindenekben elég nektek nem lehettem is, ugyan voltam az miben lehetett s böcsületek volt nálam; sokakat közületek mind atyámfiat barátunkat úgy tartottam, tractáltam, tulajdonítsátok az idegen nemzet toroka töltésének és az szegény hazára való közönséges vigyázásunkra nézve is ebben (itt harmadfél sor írást maga Rákóczy törölt ki.)

Kegyelmeteket is ajáljuk az nagyhatalmú isten gondviselése alá, kérvén közönségesen kegyelmeteket, ha szinte Rákóczy György fiunk meg nem tudná is adni az kegyelmetek böcsületét s úgy nem kezdi kegyelmeteket igazgatni, jó tanácsával élni s az szegény hazára gondot viselni, (kit nem remélünk) magáért, jó hire-nevéért, megmaradásáért, az miben illendő legyen tekintete az mi kegyelmetekre való sok gondos fáradságunkra, szolgálatunkra, mire elég bizonyosság az úr, az éjet is mi nappá tettük és úgy szolgáltuk ezt a szegény hazát, kegyelmeteket, kívül való bizonyóságot tegye meg jó lelkiismerete kegyelmeteknek; kegyelmetek is penig, böcsületes tanácsúr híveink az istenre s lelkek üdvösségére kényszerítjük, igazgassa úgy jó tanács adásával, ne ifjú hanem vén fejedelme lehessen, értékére, ítéletire s jó censurájára nézve s azbéli hivatalát is végezhesse boldogúl el és az világi napok határát is üdvösséges véggel rekeszthesse be. Ámen.

Kénszerítlek, édes atyámfia, szerelmes feleségem s édes gyermekim s mind azokat, kiknek az mi testünknek tisztességes eltakarítása rá fog szálni, az lelkek idvességére, igen nagy pompával, ezüstös aranyos koporsóba ne tegyetek, semmi ezüst rajta ne legyen, se kívül se belől. Zászlóm az több fejedelmekénél is tisztesebb s pompásabb ne legyen, hanem inkább, az nekem illendő lészen, az szegény Bocskai Istvánénál s annál is inkább az szegény urunkénál

alacsonyabb legyen. Kimúlásunk napjától fogva számlálván legfőlebb három avagy négy hét alatt testemet eltemessétek; mert én azokhoz valót az zászlón kívül mindeneket készen tartok; az én testemet ólom koporsóba ne temessék, hanem meg vagyon ciprus fából csinálva s tegyék abban, rajta semmit ne fessenek. Egy fehér kövű majszer dolmányunk, szederjes posztó nadrágunk, az mint szoktam volt viselni, azon is arany kapocs ne legyen; nem pompával, ezüsttel aranynyal akarunk mi menni az isten irgalmasságát kérnünk személye elében állani, hanem igaz hitünk által az Jézus Krisztus drágalátos vérével érdemes confessioban akarom lelkemet testestől paradicsomba bevitetni.

Lovaim öltözete s egyéb eszközök csak mind együgyűek, de azért illendő böcsülettel legyenek; kinek elrendelését az én szerelmes atyámfia s gyermekim után az én igen meghitt böcsületes s megpróbált hívemre, Kemény János uramra, utána főszállásmesterünkre s Huszár Mátyás főlovászmesterünkre bízuk.

Az mely tanítóim mind az kimenés alatt, menések idején s az templomban is testem felett fognak prédikálni, az istenre, lelkek idvösségére kényszerítjük őket, minket semmivel ne dicsérjenek, ne commendáljanak, semmi szent patriarcha, próféta s evangelista, sem egyéb szent emberek nevét reánk ne ruházzák, azokhoz minket ne hasonlítsanak; tudják az emberek az én életemet, magaviseletemet, én csak ember s egy igen gyarló ember s eredő vétkes életű voltam; ezt jó lelkiismerettel megmondhatják, isten tiszteletéért, oltalmáért, terjesztéséért, hazám szabadságáért bizony sem életemnek, sem értékemnek, böcsületemnek, híremnek, nevemnek soha nem kedveztem s ha az én istenem tiszteletének félelmére, szabados gyakorlását terjesztésére nézendő alkalmatosságokat vihettek volna végben, az mint az lelkem, szívem szomjúhozott és kívánt, koldulásra is reá adtam volna magamat. Míg az testem a föld színén leszen, az megnevezett idő alatt minden nap kétszer legyen predicatio.

Mikor az háztúl meg akarják testemet indítani, az tanító azt az textust vegye fel T. T., abból tegyen tanítást.

Az ki penig az templomban teszen tanítást, az meg azt T. T. Nemzetünk eredetét és annak növekedését mind az én időmíg megtalálják pataki könyveim között; azt megtekénthetik, de kicsin volt ugyan, de jó hírrel-névvel virágzott, kinek csak emlékezete is indítsa az én gyermekimet is, hogy ők is azt el ne veszítsék, mocskolják. Hova temessék testemet, azt már nemcsak elrendeltük, de meg is mutattuk és monumentumunk faragásához is hozzá kezdtünk s ha életünkbe el nem végezhetjük, végeztesse el Rákóczy György, úgy,



az mint mi kirajzoltattuk; melyet mi úgy rendeltünk, hogy ha az nagy úristennek bölcsességes megmérsekelhetetlen tanácsa azt kívánná, hogy az édes feleségünknek is életét itt benn kellene elvégezni (kit ha az ő neki is úgy tetszenék, azt is javallanám) ő is mellém temettethessék; mivel bizonságom az isten, ha ő elébb meghalt volna is nálunknál, de mi soha mást nem vöttünk volna.

Régi írásokból közli

KRÓNIKÁS.

## Vasárnap.

Beregmegeye főispánja a minap rendeletet adott ki, amelylyel vasárnapi munkaszünetet parancsolt a korcsmáknak: hadd pihenjenek a pincérek is, akiknek épen a vasárnap a legnehezebb munkanapjuk. Most Bács-Bodrogvármegye főispánja a hatóságokhoz intézett egy ilyen szellemű körrendeletet s felhívta azokat, hogy vasárnapra ne rendeljék be a feleket semmiféle hivatalos ügyben. Ez a két eset, mely a vasárnapi munkaszünetért folyó általános mozgalomból kiválik, semmint röviden napirendre volna szabad fölötte térnünk.

A teremtés hetedik napjáról több évezredes bibliai hagyomány azt mondja, hogy ez a pihenés napja legyen. S íme, az Úrnak XX. századában indul meg nálunk az általános törekvés, hogy pihenő nappá avassuk a vasárnapot. Nehezen megy a konkurenciának ez a megalkuvása, pedig jó példa van előttünk, az angolok vasárnapja, amely semmiképpen sem ártott sem a kereskedelemnek, sem a társadalmi életnek. Egy kissé talán túlzott az angolok vasárnapja, de áldásos voltát nem egy eredmény bizonyítja.

Ha egy angol naptárt átlapozunk, első tekintetre feltűnik, hogy abból a vasárnap teljesen hiányzik. Ezt a napot nem létezőnek tekintik. S valóban nem is létezik. Aki vasárnapon bárminő kötelezvényt, váltót, vagy szerződést ír, az érvénytelen. Csak a végrendeletet fogadja el a bíróság. Minden hivatalos és nem hivatalos munka pihen. Ha szombaton este bezárják a boltokat s nem gondoskodtál az ételmedről, akár éhen is halhatsz hétfőig. Még a vendéglők sem nyílnak ki, csakis a szállóbeliek. De szünetel a posta is. Leveleket vasárnap nem kézbesítenek, nem továbbítanak. Nincs is nyitva a póstahivatal. Csupán a vasutállomások távíróhivatalai állanak a közönség rendelkezésére. Azt a levelet, a melyet szombaton éjfélt után a szekrénykébe dobnak, csak hétfőn hajnali egy órakor viszik el onnan. Hadd pihenjen a póstás is.

A legnagyobb vívmány azonban az angolok vasárnapjában a

zárt korcsma. Nálunk éppen vasárnap zsúfolt minden kávéház, vendéglő s a munkás, aki egész héten nem ér rá mulatni, vasárnap veri el bérének fölöslegét, vagy sokszor még a fölöslegnél is többet. Hétfőn aztán mámoros fővel és üres zsebbel kedvetlenül áll munkába, ha ugyan beáll s nem jelent beteget. Az angol munkás szombaton csíp be s amikor szombaton éjjélkor becsapják orra előtt a korcsmák ajtaját, kénytelen hazamenni s kialudni a mámorát. A papok kezdeményezésével indult meg Angliában ez a rendszer s hogy mennyire bevált, azt a tapasztalat bizonyítja. Éppen az angolnak, mely a legiszákosabb nép, volt szüksége erre a kényszerre; de elkelne az nálunk és egyebütt is.

Nem hivatalos rendelet kényszere Angliában most már a vasárnapi szünet, hanem a társadalmi életnek olyan rendszere, amelybe szívvel-lélekkel beleélte magát mindenki, felköltötte a népben a vallásosságot és ezt oly mérvben látjuk minden rétegben, hogy a kártyás is röstelkedve merészel csak kártyához nyulni e napon. Ez a nap a családias otthon napja, ilyenkor üres még az utca is, kiki a maga fészkeben tartózkodik, olvas, vagy baráti körben szórakozik, szóval: pihen.

Van azonban még valami az angol vasárnapban, a mire a mai népbarátaink is gondolnak: a színházak vasárnapja. Miért ne érdekeljen a színész is pihenőt egy napon? Tessék a színházi vállalkozóknak is megkötni e tekintetben a kezét, mert a vasárnappal e tekintetben sehol sem élnek annyira vissza, mint nálunk, a hol a helyett, hogy pihenőt adnának a színésznek, két előadással is gyötrik a művészt. Angolországban semmiféle színház, dalcsarnok nincsen nyitva; nem is szól zene sehol sem. Pihenjen a muzsikus, az énekes, a táncos, a sűgő, a kuliszatologató is. Hiszen ők is emberek, a kik egy este szabadságot szomjaznak. A mi színházaink csak két napot mondanak szabadnak az egész esztendőben, a karácsonyi előestét, meg a nagypénteket.

Mi még azonban nagyon hátra vagyunk. A vasárnap némelykor zajosabb, fárasztóbb, mint akármelyik dologtévő nap. A mikor a test a pihenést várja s a lélek áhitathoz készülne, folytatnia kell a szombati munkát. Pedig ritkán van áldás a vasárnapi dolgon. S azt hiszem, soha az ünnepi nyereszkezéden. Meg kell adni a testnek a nyugalmat, hogy erőt gyűjthessen, a léleknek a módot, időt, hogy földerüljön. A jókedvű munkás kétszer annyit végez s mégsem fárad úgy el. Apáink is sokat törték a testöket, de nem igen látszott meg rajtuk. Dalolva, nevetgélve dolgoztak, pihent testtel és lélekkel. Ez volt egészségök, boldogságuk nyitja.

A kereskedelmi miniszter is egyre-másra adja ki rendeleteit a vasárnapi pihenés érdekében. És bár mindenképen elleneztek azok, a kik még a vasárnapi nyereség garasai után is esenkedtek, nem állt el szándékától. Méltó a munkás az ő jutalmára. Bizonyos, hogy a vasárnap megszentelésében még soká nem érjük utol az angolokat, örömről szolgál az is, hogy jó úton vagyunk. Nálunk az a fő baj, hogy az Istent többnyire kocsmában és kávéházban dicsérjük s ott hagyjuk keresményünk java részét. Bizony a vendéglőket s kávéházakat a napi étkezési idő (12—2, 7—9) kivételével ünnepnapon be kellene zárni, hogy senki kísértetbe ne essék. Mert ha már választani kell kocsmázás meg munka között, inkább a dolgozást választjuk, mert kevésbé válik szegényére az ünnepnek. Legyen a vasárnap a lélek napja, mely ilyenkor merül áhitatba és legyen a családé, melynek tagjai ilyenkor rajozzák körül a kenyérkereső apát boldog örömmel.

FIGYELŐ.

## Jó könyvek.

Ez a rovatunk jó idő óta szünetel s most egész sor új könyvről, lapról kell értesítenünk olvasóinkat. Itt van minden előtt a **Prot. Árvaházi Naptár**, mely az idén is gazdag tartalommal jelent meg. Oly régi ismerősünk ez, hogy voltaképen be se kell mutatni, fölösleges dolog dicsérni. Legolcsóbb naptáraink egyike s tartalma épületes, hasznos meg a szegény árváké. A ki ezt a naptárt veszi, nemcsak szükséges házi szert szerez magának, de egyuttal jó olvasmányt is s azon felül egyuttal a könyörület oltárán áldoz.

**Luther aranymondásai.** A nagy reformátornak minden elejtett szava egy-egy gyöngyszem, a miben drága és hasznos igazság rejlik. Valóban elismerést érdemel a Luther-Társaság, hogy ez aranymondásokat kis könyvecskékben a magyar közönség számára közre bocsátja. Most a második könyvecske jelent meg, mely **A világról** szól s elámulunk, a nagy szellem rendkívüli gazdaságán. Dr. Masznyik Endre az aranymondásokat szép magyar nyelven tolmácsolja nekünk. Emlékezzünk reá olvasóink, hogy az aranymondásokat kitűnő fordítójuk a Jó Pásztorban kezdte közölni. A jelen szám is mutat be a jövőre megjelenő könyvecske anyagából becses szemelvényeket. Ez a könyvecske a Luther-Társaság ez ideig legértékesebb kiadványa. Vajha minél előbb egészen bírhatnánk Lutherünk műveit magyar nyelven! — A Luther-Társaság kiadványai közül fölméltjuk még a Paulik János szerkesztette **Konfirmációi Emlék-**



**könyvet**, a melyből szintén közlünk mutatványt. Hasznos olvasmányok, versek, bibliai magyarázatok, elbeszélések, történeti rajzok vannak benne. Több szép kép díszíti. Ára fűzve 3 kor. 20 fillér. Ezen kívül több külön lenyomat is jelent meg a Családi Lapból.

«**Mustármag**» cím alatt új, keresztyén női lap indult meg október elsején Budapesten, Vargha Gyuláné szerkesztésében, a ki eddig az «Olajág»-nak, a Lorántffy Zsuzsánna egyesület lapjának volt a szerkesztője. Mind azt a gondot és szeretetet, melyet a szerkesztő eddig az «Olajág»-ra fordított, át akarja vinni a «Mustármag»-ra is. A lap egyedüli célja: közelebb vinni a lelkeket a Krisztushoz, s a Krisztust az emberi lelkekhez. Ez az, a mire mindnyájunknak legfőbb szükségünk van, ebben a világban, melyben csak úgy tombol a bűn, a hitetlenség, a léha, világias szellem, s hol még a tisztább, nemesebb lelkeken is oly könnyen erőt vesz a közöny hitük és egyházuk iránt. Reámutatni e bajokra s egyuttal bátor határozottsággal vallást tenni a Krisztusról, mind e bajok nagy orvosáról, állást foglalni Ő mellette, s Hozzá hívogatni a lelkeket, hogy ő nála gyógyulást találjanak, s az Ő nevében és erejében munkálkodni is kívánjanak egyházuk, nemzetük, embertársaik javára — ez az a feladat, melyet a «Mustármag» szerkesztője maga elébe tűzött. Ezt a célt fogja szolgálni az evangélium hirdetésével a keresztyén szeretetmunkáknak, különösen a női szeretetmunkáknak ismertetésével, a hazánkban mutatkozó evangéliumi mozgalmak feltüntetésével. A lap 16 oldalnyi terjedelemben, havonként fog megjelenni, s előfizetési ára egy évre két korona, mely összegért tíz számot kapnak az olvasók, mert a lap a két nyári hónapban szünetel. A szerkesztő egyuttal laptulajdonos is, de a lap tiszta jövedelme belmissziói célokra fog fordíttatni, különösen a Bethánia-egyesület által felölt munkáknak (keresztyén szövetségek, diaconissa-ügy, bibliaterjesztés, evangéliumi lapok és iratok terjesztése) előmozdítására. Az első évfolyam 1903. okt. — 1904. decemberig tart, s így, kivételesen, 13 számból fog állani, s előfizetési ára is, kivételesen, 2 kor. 60 fillér; félévre (7 számra) 1 kor 30 fillér. A következő évfolyamok mindígjan. — decz.-ig fognak tartani. Előfizetéseket az első évfolyamra elfogad: A «Mustármag» szerkesztősége Budapest IX. Kálvintér 7. sz.

**Az Olajág** új évfolyamát Dessewffy Emma szerkesztésében kezdte meg. Iránya, szelleme a régi marad. A kis lapot a Lorántffy Zsuzsánna-egyesület adja ki s évi ára 2 korona. — Az **Ébresztő** Csűrös István szerkesztésében szintén tovább folytatja pályáját. Ez a lap az evangéliumi szellemben élő ifjúság egyesületi mozgalmait ismerteti s mint ilyen lézagot pótol. — A **Kis-Tükör**, a magyar nép

régi jó olvasmánya, ezentúl egy melléklappal bővül. **Napsugár** címen gyermeklapot is ad ki. Nagyon jó gondolat. A fogékony gyermekszíveknél kell kezdeni az evangyéliom hirdetését, hogy a testtel együtt a benne rejlő keresztyén ember is erősödjék. — A **Téli Újságnak** új szerkesztője van, Szabolcska Mihály, a kitűnő költő. Azt hisszük, e régi kedves laptársunk, a fényes nevű szerkesztő zászlaja alatt még áldásosabb sikerrel fog munkálkodni az Úr szőlőjében. Üdvözöljük az új korszak kezdetén szíves örömmel és siker kívánással. — A «**Vasárnapi**» Nagy Károly és Vajda Ferenc, az «**Evang. Családi Lap**» Böngérfi János szerkesztésében működik, Isten országa szerkesztésén. Magyarországon körülbelül 10 hitépítő protestáns lap jelenik meg, mely a Jézus Krisztus országát terjeszti.

**Az állatok világa.** A Légrády-Testvérek e nagyszabású vállalatából immár a 107-ik füzet jutott kezünkhöz. Ez a füzet az erszényes emlősöket tárgyalja és pedig oly eleven, világos tollal, mintha körülöttünk élne, házi állataink módjára. A szöveget művészi kivitelű színes mellékletek s pompás szövegképek kísérik. A nagy művet egyre fokozódó érdeklődéssel kíséjük a teljesség felé. Csak a legmelegebb elismerést illeti meg úgy Bálint Sándort a szakértelemről tanúskodó szerkesztésért, mint a kiadó céget a szép kiállításáért. A természetrajzi oktatás e mű nélkül hiányos, azért iskoláinknak melegen ajánljuk megszerzését. A mű füzetenként is megszerezhető 80 fillérével.

**Kókai Lajos** kiadásában két új tankönyv jelent meg. Mindakettő az elemi iskolák számára készült, azonban sikerrel használhatják középfokú iskolák alsó osztályai is. Kaczián János budapesti hitoktató lelkész, Bibliai történeteket írt és pedig egyszerű, világos velős nyelven; nem annyira a betűhöz tapad, mint inkább értelmét ragadja ki a történeteknek. «Más szentírásbeli helyekre mindenütt bő utalást találunk s a történetek tanulságát egy-egy oda illő szép énekverssel igyekszik még felfoghatóbbá tenni. E könyveit híveink olvasmánykép is használhatják. Ára csinos kötésben 70 fillér. — A másik kis könyvecske Klaár Fülöp hitoktató Egyháztörténete. Ez is világos, egyszerű nyelven írt munka s alkalmas kézikönyv a tanító számára; városi iskolákban a felső osztályok kezébe is adhatni, polgári iskolák is hasznát vehetik. Kár, hogy kissé sok benne a név és a szám, a mi az emlékezetet megterheli. Nyilván onnan ered, hogy a szerző semmit mellőzni nem akart. Ára 60 fillér.

**Koszorú.** A Koszorúnak ismét 10 füzete jelent meg, szép, erkölcsös elbeszélésekkel. Az egész 10 füzetes csomó ára 90 fillér. A sorozatot dr. Kecskeméthy István szerkeszti s a Prot. Irod. Társaság

adja ki. Már ez maga is kész ajánlás. Nem sokára megjelenik Kálvin János főműve is magyar nyelven.

**Mindenek figyelmébe!** Széki Ákosnak «Az egyházi, papi és tanítói jövedelem szaporítása» című munkája, ajándékozás útján a «Magyar Biblia és Evangyéliomi Irat-Terjesztő Társaság»-Alap tulajdonává lett. Ebből kifolyólag, — tekintettel az Alap céljaira s arra, hogy a sajtó általában mint hasznos műről dicsérettel emlékezett meg annak idején erről a munkáról, — kérjük az egyházak vezetőit; a lelkész, tanár s tanító urakat; továbbá egyházaink rendű és rangú tagjait, szíveskedjenék ezt a művet megrendelés, terjesztés és ajánlás útján pártfogásba venni. — Megszerezhető Hornyánszky Viktor könyvkiadónál Budapesten; ára 1 kor. 20 fillér.

**A „Magyar Biblia és Evangyéliomi Irat-Terjesztő Társaság” Alap Kezelőse** felkéri az egyházak vezetőit; a lelkész, tanár s tanító urakat, továbbá a munkálkodni óhajtó buzgóbb egyháztagokat a «Keresztyén Népbarát» evangyéliomi naptár terjesztésére. A naptár a cím fogalmának teljesen megfelel; az evangyéliomi igazságok terjesztésére nagyon alkalmas; népies, olcsó mű. Bizonyossága ennek a tiszai ág. hitv. ev. püspöknek 1902. november 28-án kelt 4573—1902. számú körlevele is, melyben felhívja az egyházvezetőségek és hívek figyelmét erre a naptárra. A kik hajlandók a terjesztési munkálkodásra, szándékukat, annak megjelölésével, hogy hány példányt kérnek bizományba — jelentsék be az alapkezelőséghez. A bizományi határidő 1904. márczius 10. — Bizományi jutalék: magán egyéneknek 10%; kereskedőknek 20%. A naptár ára — II. évfolyam — 40 fillér. Megjelenik október hóban. Megrendeléseket elfogad az Alap-Kezelőség: Karczag, IX. 2227. sz.

## Különfélék.

**Az Evang. Egyet. Gyámintézet** az idén Szabadkán tartotta évi közgyűlését, a nagy alföld e tekintélyes városában. A szabadkai egyház kicsiny, ifjú még, de buzgóság, hiterő, lelkesedés van benne. A keblére siető vendéget, áldásos munkájú gyámintézetünket magyaros és keresztyéni szeretettel fogadta. Dr. Baltik püspök az üdvözletre adott válaszában hangsúlyozta, hogy egyházunk minden időben hű marad régi jelszavaihoz «Istenért, hazáért!» A világi elnöki tisztet Dr. Berzsényi Jenő töltötte be. A Gyámintézet mintegy



16,000 koronát osztott szét szűkölködő gyülekezetek, segélyre szoruló iskolák és protestáns samaritánus intézetek között. Jövő évi gyűlését Rév-Komáromban, a dunáninnyi kerület területén tartja. Igazán öröm jelen lenni egy ilyen gyűlésen s látni, hogy a krisztusi szellem súlyos egyházi terhekkal megrótt híveinket mekkora önkéntes áldozatokra lelkesíti. Áldjon meg az Úr kegyelme minden egyes fillért, mely a Gyámintézet perselyébe hull! (Szept. 20.)

**Luther-Társaság.** Luther-Társaságunk a Gyámintézettel kapcsolatban szept. 21-én Torzsán, Bács-Bodrogmegyében gyűlt össze évi számadásra. Zsilinszky Mihály elnök hatalmas megnyitó beszédet mondott, a melyben a társaság céljait és hivatását fejtegette. Scholtz Ödön, Belohorszky Gábor, Klaár Fülöp tartottak előadást s a közgyűlés megállapította az évi programot. Dr. Kéler Zoltán, a társaság ügyésze 2000 kor. pályadíjat tűzött ki a lelkipásztori gondviselést tárgyaló műre. A pályázatot lapunk is közli. A pályázat kihirdetése nagy lelkesedést keltett. Általában az egész gyűlés emelkedett hangulatban folyt le. A német ajkú, de különben testestől-lelkestől magyar gyülekezet s derék lelkésze Tamler Gusztáv Adolf élő bizonyosságát adta annak, hogy hivatását átérzi s azért dolgozni, fáradni, lemondással küzdeni is tud.

**MPIT.** Így nevezik nevének kezdő betűiről a Magyar Protestáns Irodalmi Társaságot. Ennek a gyűlése volt legnépesebb, a mi nem is csoda, mert ott evangélikus és református atyafiak, mind a két testvéregyház hívei gyűltek egybe. Az evangélikusok mindjárt Szabadkáról és Torzsáról siettek a gyűlés helyére, Nagy-Váraddá. A közgyűlésen az elnökség távolléte miatt Antal Gábor ref. püspök és Zsilinszky Mihály elnökölt, a kiket a közgyűlés nagy lelkesedéssel a társaság alelnökeivé választott. A díszgyűlésre megérkezett Hegedűs Sándor elnök s azután ő vezette a tanácskozást. Az istentiszteleten, melyet az újbárosi ref. templomban tartottak, Draskóczy Lajos eperjesi ev. lelkész imádkozott és dr. Balthazár Dezső szoboszlói ref. lelkész prédikált. — A díszgyűlés az új evang. templomban folyt le s Hegedűs Sándor mondott nagy beszédet, melynek tartalma s lelkes előadása egy iránt magával ragadta a hallgatóságot. Gr. Tisza István a keresztyénségről és socialismusról

tartott szabad előadást s kivált papjaink felebaráti gondviselő munkájáról beszélt. Ballagi Géza az 1848. XX. t.-cikk végrehajtásának szükségét és hatásait fejtegette. Hegedűs István költőnk nagy hatást keltve elszavalta azt a remek költeményt, mely mai számunk méltó dísze: Szálla alá poklokra. A társaság Zsigmond Sándor indítványára elhatározta, hogy Bocskay István fejedelmünk szabadságharcának háromszáz éves fordulóját megünnepeli, életrajzát megiratja s 1906-ban gyűlését Hajdú-Böszörményben tartja. A kiadványokat nem sokára szét küldik. Ugyanezen alkalommal nagy tetszéssel fogadott előadást tartott a közgyűlésen Raffay Sándor s a belmissioi egyesület gyűlésén Händler Vilmos a nőegyesületek szerepéről s hivatásáról. Remélhetőleg a nagyváradi gyűlésnek is meg lesz kellő sikere. Mindenekelőtt új tagokat szerez a társaság zászlaja köré, erősíti a gyülekezetek hitét, kitartását s összebarátkoztatja, egymásba szereteti a két testvér egyház tagjait, elnémítja a konkolyhintőket. A közös célért vívott közös harc végre is közös lelket, együtt érzést teremt a harcolókban. E végből kívánatosnak tartanánk, ha az ev. egyház köréből is minél számosabban vennének részt az Irodalmi Társaság gyűlésein.

**Nemzeti ünnepek.** Felséges fejedelmünk, nagy Rákóczi Ferencz esztendejét éljük. Szerte a hazában mindenfelé ünneplik emlékezetét. Kassa városában összegyűjtötték a Rákóczi-kor emlékeit s így elevenítették föl a nagy idők emlékét. Egy Rákóczi-ünnepről külön is meg kell emlékeznünk. Galgócson tartották s a vidék, főképp Galgócz hazafias magyar közönsége rendezte. Oly vidéken is tud gyujtani ez a nagy név, a hol a magyar szó ritka, de azért magyar szív dobog. Az ünnepségen Libertiny Gusztáv kir tanácsos, tanfelügyelő mondott lelkes megnyitó beszédet; Kovács Sándor pozsonyi theol. akad. tanár tanulmányát Rákócziról Dr. Masznyik Endre olvasta fel. Albert József ev. lyc. tanár zamatosan írt rajzot olvasott fel a nagy-bajai nemes urakról s egy szép költeményét elszavalta a közönség tüntető tetszése mellett. Mind a rajz, mind a költemény alkalmivá lett a találóan beleszótt Rákóczi vonatkozások révén. Gyürky Ferencz megyei t. jegyző művészi cimbalomjátékával ragadta el az ünneplőket; Geguss Szigetvár ostromát adta elő s számát

még megszerezte pár szép magyar népdallal. Ádim Géza theol. akad. hallgató a búcsúzó nagy fejedelem szép emlékét, a Bujdosó Rákóczit szavalta nagy hatással. Jeszenszky Etelka úrhölgy, áll. polgári iskolai tanítónő Szávay Gyulának «Vitézi ének Rákóczi Ferencről» című hatásos költeményének előadásával ritka műélvezetet szerzett a közönségnek. Mély érzés, az emelkedett hangulatot teljesen érvényre juttató gondos tanulmány jellemezte ez előadást s hatását még fokozta, hogy közben megszólalt a tárogató hangja. A theol. akad. énekkar kuruckori énekeket adott elő. Az ünnepet, mely minden tekintetben fényesen sikerült, Stromp László rekesztette be s végül az egybegyűltek felállva a Hymnust énekelték. Másnap, pünkösöd második napján a polg. iskola rajztermében ev. istentisztelet volt, a melyen Dr. Masznyik Endre akad. igazgató prédikált és úrvacsoráját osztott. A környék magyarul nem értő tótajkú evang. népe is megjelent a Rákóczi ünnep hírére, bizonyoságot tenni róla, hogy szívökben ők is igaz magyarok. Velök Bobál Samu akad. hallgató tartott istentiszteletet s az atyafiak elégedetten távoztak haza. Délután megtekintették a kuruckori emlékekkel gazdag Erdődy-kastélyt. Az ünnepség jövedelmének felét a Rákóczi szoborra, felét az Evang. Theol. Ott-honra fordították. Sok fényes Rákóczi ünnep volt az országban, de lelkesebb és áldásosabb hatású aligha. — Okt. 17-én Deák Ferenc századik születése napját ünnepelte a nemzet. A prot. egyház is kész szívvel vett részt az ünneplésben, hiszen Deák nagy magyar ember volt; a vallásszabadságnak s a nemzeti jogoknak erős, állhatatos harcosa. A magyar nép a becsületes, bölcs államférfi mintájakép tiszteli s a legszilajabb pártharcokban is a legnagyobb tisztelet környezte nevét. A «Jó Pásztor» jövő száma bővebben is meg fog róla emlékezni.

**Reformáció ünnepe** — október 31-én újra felvirrad s megint ünnepelni fogunk. Az ünneplés külső dísze bizonyára sehol sem hibázik, de az isteni kegyelem e nagy művét nemcsak külső díszszel kell ünnepelni. Fontosabb a belső dísz, a lélek megújulása. Mert a reformáció voltaképen az állandó ujjászületés, a folytonos tökéletesebülés ünnepe, mely úgy az egyes keresztyénre, mint a keresztyén egyházra azt a hivatásszerű kötelességet rója, hogy folyton fejlődjék,



nemesedjék, tisztúljon, míg csak hasonlóvá nem lesz Krisztushoz. Jó lesz tehát magunkkal mintegy számadást tartani, nevelkedtünk-e ebben a krisztusi lélekben. Ha igen — áldjuk érte Istent, a ki a reformációt újra és újra elkezd bennünk. Ha nem — használjuk fel a számukra engedett időt.

## Pályázat.

A Luther-Társaság ügyésze, dr. Kéler Zoltán adományából pályázatot hirdet a hívek lelkipásztori gondviseléséről (cura pastoralis) szóló nagyobb munkára. A dolgozat 30—40 nyomtatott ívnyi terjedelmű legyen s tartalmá egyenlően szóljon a gyülekezete javán szeretettel csügghő s útmutatást váró protestáns lelkésznek és az egyház ügyei iránt érdeklődő, a lelkészszel a szent célra közreműködni kész világi elemnek.

A mű tartalmát a fent kitűzött cél határozza meg. Benne foglaltatik a lelkipásztori munkásság mezeje; szólnia kell minden módról és eszközről, a melylyel a lelkipásztor hívei javát előmozdíthatja, egyházát építheti. Találón vonásokkal meg kell rajzolnia a keresztyén lelkipásztor eszményét, nyilvános- és magán-életét, az egyéniségében rejlő és építő és nevelő-erőt. Nagy protestáns papok, a régi köztisztviselésben álló egyházi atyák életéből vett hiteles, talpraesett példakkal értesse meg, hogy válhatik a pap népe lelki világának, eszejárásának, külső viszonyainak biztos ismerete alapján nyájának feltétlen hatalmú vezérévé, jóltevője, valóságos pásztorává, a ki a reábizottakat gyönyörűséges és fűves helyekre és kies vizek mellé viszi (23. Zsolt.). Tüntesse fel, mint az Úrnak igazán hivatott, ihletből s nem csupán a mindennapi kenyérért fáradó szolgáját a templomban, az istentiszteleten, az ige hirdetésében, a mint szavával hívei lelkét felszántja s termő maggal elveti; az iskolában, mint a Krisztus felé mutató s vezető, a gyermekeket magához kapcsoló oktató (konfirmáció); a családokban mint a régi hitbuzgóság csüggedetlen élesztgetőjét, mint bölcs szerető lelkiatyát, a ki öröm és bánat idején egyaránt jelen van, tanácsot ad és vigasztal. Mint hite, egyháza elszánt s tapintatos védőjét az ostromló r. kath. egyház, rajongó szekták és

merő tagadás irányaival szemben, a ki bármilyen állásponttal mérkőzni mer s az egyházi irodalom java termékeinek okos terjesztésével népét is határozott küzdővé képezi. Rajzolja meg magánéletét a földi pálya minden viszonyában s fejtse ki, milyennek kell lennie, hogy személyében nemcsak népe, hanem az egész társadalom megszeresse, tisztelje az egyházat, a melynek szolgál. Szükséges a keresztény lelkipásztorkodás történetének, az egyházi szeretet-intézményeknek, az ú. n. belső missiónak ismertetése. S mivel prot. egyházunk a tiszta evangyeliom alapján áll, a műnek meggyőzően ki kell mutatnia a prot. lelkipásztori munkának bibliaszerű voltát, s illető helyen méltatnia reformátorainknak lelkipásztori nagyságát. Szóval a pályadíj kitűzője s a Luther-Társaság olyan könyvre gondol, a melyet minden prot. lelkész haszonnal olvashasson s az ifjú Timotheusok kalaúzképen magukkal vihessenek újtjokra. A szerzők a megjelölt anyagon kívül felölelhetnek mindent, a mi a lelkipásztori munkáról alkotott eszményökbe beleillik s a minek tárgyalását igazolni tudják. A szerkezet, beosztás, felfogás a pályázók szabad joga, csupán az kívántatik meg, hogy a tudományos bírálat mértékét megüsse. Természetesen a műnek a magyar egyházak saját viszonyait és életszükségletét kell elsősorban szem előtt tartania. A tudományos módszer, a szépirodalmi forma, folyékony, világos, magyaros és lehetőleg vonzó szép nyelv egyiránt megkívántatik, mert a könyv csak így válhatik általános olvasmánygyá.

A jutalom 2000 kor., azaz kétezer korona, a melyet csak a kor tudományos színvonalán álló mű kaphat meg. Idegen művek fordítása, szolgálai átdolgozása, befejezetlen, vagy csupán vázlatot tartalmazó munka, továbbá oly mű, a melynek szerzője szóval, vagy jellel a bíráló-bizottságnak csak egy tagja előtt is nevét felfedezte, jutalomban nem részesülhet. A győztes mű a Luther-Társaság tulajdona s a törvényben biztosított határidőig minden egyes kiadása után szabályszerű tiszteletdíj jár a szerzőnek vagy igazolt jogutódainak.

A pályaműveket ív nagyságban, gépirással vagy idegen kézzel másolva, lapszámozva, bekötve, széles margót hagyva, az idézett forrásokat helyenként pontosan megjelölve, a szerző nevét rejtő jeligés levélkével együtt 1905. évi október 31-ig kell benyújtani a Luther-

Társaság elnökénél, a ki a beérkezett munkák címeit és jeligéit a társaság hivatalos lapjában s más két egyházi lapban a pályázók megnyugtató végett 14 nap alatt közzé teszi, a jeligés levélkéket pedig közös borítékba zárva őrizet alatt tartja. A mely munkának borítékján a postabélyegző azt mutatja, hogy 1905. okt. 31. után, tehát november 1-én vagy később adatott fel, a pályázatból ki-  
záratik.

A bíráló bizottság elnökéül a pályadíj adományozója Zsilinszky Mihályt, a Luther-Társaság elnökét, tagjaiul pedig dr. Bartók György erdélyi ref. és Gyurátz Ferenc dunántúli evang. püspököt, Csiky Lajos debreczeni ref. és Kovács Sándor pozsonyi evang. theol. akad. tanárt, Baksay Sándor kunszentmiklósi ref. és Terray Gyula rozsnyói evang. esperes-lelkészt kérte fel. Egyszersmind fenntartotta maga részére a jogot, hogyha a bírálók valamelyike akadályozva volna tiszte gyakorlásában, helyette más bírálót kérjen fel.

A bíráló bizottság a pályázat eredményéről a Luther-Társaság 1906. évi közgyűlésén tesz írásbeli jelentést, mely a társaság évkönyvében és hivatalos lapjában közzététetik. Ha azonban a kitűzött határidőre egy dolgozat sem érkeznék be, vagy ha a beérkezett dolgozatok közt egy sem akadna, mely a jutalomra mindenképen méltó, a bíráló bizottságnak joga van a pályadíj kitűzőjének, dr. Kéler Zoltánnak beleegyezésével a pályázatot újra kihirdetni, szükség esetén egyes érdemes elismert tekintélyű theol. írókat a pályázatra felszólítani. Ha ez újabb pályázat is meddő maradna, a pályadíj adományozója vagy igazolt jogutódja belátása szerint valamely protestáns irodalmi célra fogja a pályadíj összegét fordítani.

A Luther-Társaság a győztes munkát egy év alatt kiadja s a mű minden egyes kiadásából a pályadíj adományozójának vagy igazolt jogutódjának 10—10, a bíráló bizottság tagjainak pedig fejenként 1—1 példányt bocsát rendelkezésére.

A Luther-Társaság pénztárába befizetett 2000 korona pályadíjnak a jutalom tényleges kifizetéséig járó kamatjövödelme, részint a a bizottság körében a pályázat hirdetéssel kapcsolatban esetleg fölmerülő kiadásoknak, részint a bírálatszerkesztő tiszteletdíjának fedezésére szolgál.



Felhívjuk a két prot. testvéregyház theol. íróit, a kik egyházunk jelen sínylődésén segíteni, a szebb jövődőt munkálni készek, siessenek a pályázatban megjelölt munkaerőre. Isten nevében lássanak a dologhoz s reméljük, hogy a pályázat eredménye becsületére fog válni a magyar protestáns irodalomnak, hasznára küzdő evangyéliomi egyházunknak.

Az Úrnak kegyelme maradjon mi velünk.

Kelt Torzsán, 1903. szeptember hó 21-én.

MAJBA VILMOS,  
titkár.

ZSILINSZKY MIHÁLY,  
a Luther-Társaság elnöke.

## Olvasóinkhoz.

A «Jó Pásztor» hosszú szünet után ismét beköszönt olvasóihoz. A szerkesztőnek részint betegeskedése, részint sokrendbeli hivatalos elfoglaltsága gátolta előbbi megjelenését. Ez a szám hármasként, az augusztusi, szeptemberi és októberi hónapokra szól. Hiszszük, hogy tartalmában bő kárpótlást talál olvasó közönségünk a késedelemért. Ez a szám is tele van szebbnél-szebb, hasznosnál-hasznosabb olvasmányokkal. A jövő novemberi szám már a rendes időben fog megjelenni.

A «Jó Pásztor» ára egy évre 2 korona. Tehát ez a legolcsóbb keresztyén újság, mely a tiszta evangyéliom szerint táplálja híveinket lelki eledellel. Árat a szerkesztőhöz, Kovács Sándor theol. akad. tanárhoz Pozsonyba kell küldeni. Ugyanő pótolja az elmaradt számokat.

